

1925 წ.	მარტის 29		ფასი 25 კპ.	№ 7
---------	-----------	--	-------------	-----

ნინო ჩხეიძე

სასცენო მოღვაწეობის 30 წ. შესრულების გამო აპრილის 2 საოპერო თეატრში საგანგებო წარმოდგენა გაიმართება

ზოლა ლომთაძე

მისი ნაწერების გამოცემის გამო

ჭოლა ლომათიმი

(მისი ნაწერების გამოცემის გამო)

ვის ძალუმს იმის აღწერა, თუ ძველმა რეგიმმა ამ დაუღვარებელ, ფიზიკურად სუსტს, მაგრამ სულიერად რკინის ადამიანს, ადამიანურ უფლებების მოპოვებისა და უსამართლობისათვის უპირისპირად მებრძოლს, რადენი ტანჯვა-წამებმა მიაყენეს, როგორ ძალად ამოვლიჯეს მებრძოლნი და ხალხისათვის საყვარელი სული.

ქოლას ხომ ბავშვობიდანვე არ სწყალობდა ბედი, მისთვის ცხოვრება თავიდანვე გვირ იყო. დედის ტბილი აღერისაც არ ღირსებოდა. უკიდურეს სიღატაკში ამოიზარდა, მაგრამ მე ხომ ამ პაწია წყრილში მისი ბიოგრაფიის წერას არ შეუღვებდი. მე მინდა მხოლოდ ოდნავ გავუწიარო მკითხველს ის ტანჯვა, რომელსაც იტანდა ქოლა ნესტიან ციხის კედლებში დატყვევებული ჩიტივით ეხეთქებოდა რკინის ფანჯარებს. მისი სიყვარულით აღსავსე ზღვა-გული ვერ ეტეოდა ამ ვიწრო და ბნელ კედლებში და რადანაც განათავისუფლების იმედი აღარ იყო, ნატრობდა მებრძოლს ციხეს, აქაურ მზეს და აქაურ ჰაერს.

მისმა სუსტმა ავებულებამ რუსეთის სუსხი ვერ აიტანა და პირიდან სისხლის დენა აუვარდა. ა.ე. ჩხენკელის დახმარებით (რომელიც სათათბიროში დებუტატით იყო), როგორც იყო ავადპყვილი ქოლა ბათუმის ციხეში გადასწავინეს, აქედან კი მეტეხმა.

არასოდეს არ დამეოწმებდა მისი მეტეხში ჩემდამი შეხვედრა. სანახავად მწვედი. გამოუხატეს პირად ნახვაზე (შედარებით პატივისცემით ეპყრობოდენ როგორც ყოფილი დებუტატი). დამინახა თუ არა, შორიდანვე გაშალა ორივე ხელი და სიხარულით აღტაცებულმა ისე ჩამიკრა გულში, როგორც უზომოდ მოსიყვარულე დიდი ხნის უნახავი მამა ჩიკაგას საყვარელ შვილს. დაახ, ქოლას გული უზომო სიყვარულით იყო სასვსე. მის უყვარდა თავისი ამხანაგები, თავის მზიანი ქვეყანა, ერი და სამშობლო, მაგრამ ჯალათებმა იმისი ნებაც კი არ მისცეს, რომ აქ, თავის სამშობლოში, დაეღია განაწამები სული და კვლავ რუსეთის ციხეში გაისტუმრეს მებრძოლ ავადმყოფი ქოლა.

მიუხედავად ასეთი სისუსტისა და რეგიმისა, ის მაინც არ ისვენებდა და სწერდა თავის უკუდად მხატვრულ მოთხრობებს. სწერდა და თან სამშვიდობოს ისტუმრებდა. ჩქარობდა სიკვდილამდე ამოწურა თავისი ნიჭი, რადგანაც აშკარად ხედავდა სიკვდილი უახლოვდებოდა თავისი უღმრთელი ცულობა.

მიუხედავად სიფრთხილისა, მისი ნაწარმოების ნაწილი მაინც უყარდებოდა ჯალათების ხელში და ცეცხლში იფრთხილებოდა. ასე დაუწვეეს, მაგალითად. ჰეინეს საუკუნოესი ლექსები, რაც ხელმოწერედ გადათარგმნა და გამოგზავნა, რომელიც გამოსცა ბართლომე კილაიმე და იმავე წელში გაიყავა ყველა.

ქოლა ციხიდანვე ხელმძღვანელობდა მისი მოთხრობების ერთად შეგროვებას და ნატრობდა მის ერთად გამოცემას, მაგრამ ამით.

მე აღარ შემიძლიაბა აქედან უცხადი გამოვიღო: დღეს ბევრი ისხობი დავატყვი. ხელემი მიკანკალბეს, ძლივს გსწერ, ცხადია სიკვდილი შორის აღარ არის, მაგრამ მე მისი აღარ შემიძლია. გადასწერილი მოთხრობა შევიღე. არ მალდობილ ვარ, ჩემო სილია, რომ თხოვნა შემიძირულიყ. ეხლა აღმშვიდებული ვარ, თითქმის ყველა

მოთხრობებს მოუყარე თავი. ვინ იცის იქნება, როდისმე ელირსა გამოვლიჯ და კარგია ერთად რომ იქნება. მწერდა ის თავის უჩანსკელ წერილში ასტრახანიდან.

მერე ვისთვის სწერდა და ვისთვის აკრებოდა მომავალი ქოლა თავის უკუდად მოთხრობებს თუ არა ჩვენითვის?

მისი სიკვდილის შემდეგ, რამდენი წელი გავიდა და ჩვენ, არ იქნა და არა, ვერ შევსვლით დღემდე მისი იშვიათი, მხატვრული ნაწარმოების გამოცემა.

მის ნაწერებს ბევრი არ იცნობს. ეს ნიჭიერი მწერალი მისი სრულიად დავიწყებას მიეცეს, რაც არ გვეპატივება ქართულ ხალხს, რაც დიდი დანახალობაა. სხვა, შეგნებული ერი იამაყებდა ასეთი ნიჭიერი მწერალით. ქოლა სანთელივით დაღდა ჩვენთვის, დაიფრთხილა.

ჩვენ კი, დავივიანებთ მაინც, სამაგიერო იმით ვადაუზნებით, რომ მისი ნაწერები გამოცემა და წაეკითხათ. მართალია, მისი დასავლეთისათვის შეუღდა მანუდელი მეშუათა პრესა მისი ნაწერების გამოცემისათვის ფულის შეგროვებას. როგორც ვიცი, კიდევ შეგროვდა ოთხის მანეთამდე, მაგრამ, რამდენადაც მასსოვს, ის ფული ვანეთისათვის სტამბის შექმნას მოხმარდა. ყველას კარგად ვახსოვს, თუ რა მწელი იყო ძველ რეგიმის დროს მეშუათა ვანეთების გამოცემა, როგორ აქრულებული განმდიოდა ვანეთები. მაგრამ დრომ და სიტუაციამ ადრობიბითა

სამუდამოთ გადააქცია და სიტუაციამ უღობლო ქოლას აქაც უმზებელი ბედმა

თუ გინდა დარწმუნებ მისი ნაწერების სიღმრთეში, თითონ უნდა წაიკითხო. ის ხელით საგოგანებელ მარგალიტებია, განსაკუთრებულ სტილით და მანერებით დაწერილი.

და ამ ნაწერების გამოცემა გადასწყვიტე მისმა ბავშვობიდან მეგობარმა, რათაც უნდა დამიჯდეს, მაგრამ მე მარტო ამ სიძვირის დროს ვერაფერს ვერ ვახვებდი. თუ თქვენც თანავარძობა და დახმარება არ იქნება, ჩემო ძვირფასო მკითხველი.

დაახ, მე თქვენი იმდენი მოვკიდე ამ დიდ საქმეს ხელი. სრული იმდენი მაქვს ყველა ოდნავ შეგნებული ქართული გამოწვევს დახმარებას. ამ ფრიად კულტურულ და სასარგებლო საქმეს მომწაწდის თითო მანეთს თვეში კლემეტიურად შეგროვოს, ან საქართველოს ყველა კუთხეში ადგილობრივად გადასცემენ განცხადებებში აღნიშნულ ავანტურებს.

საჭიროა, რაც შეიძლება, სჩქაროდ შეგროვდეს ცნობები, თუ რამდენი ცალია საქირი დაახლოვებით მაინც, რომ ამის თანახმად შევედგეთ ბეტქვლას ორფე ტრში ქოლას სურათით და ფაქტობრივით უნდა გამოვლიდეს აუც ლებლად იენისის შუა რიცხვებში.

ჩვენ, ქოლას ნაწერებიდან პირიდან არ ავიღებთ. ჩემი და ქოლიკოს სურვილი არის, რაც ენ ვერგება, მისმარდეს კულტურულ საქმეს ქოლას სოველში ხილის-თავში. იქ ვაინახა ვაჩვი საქართველო ქოლას სახელგადასწერელ მოსკოვიდან მისი ყოფილი ცოლი და შვილი ქოლიკო.

ვიმეორებ ვისაც კი უყვარდა ქოლა, პატივს უცემს მის სხავებს და აფასებს მის იშვიათ მხატვრულ ნაწერებს, მიხვდებიან ფულის კარხისისა და სიღირისის და უზარბადად გადასცემს თემში ერთ მანეთს და საქმე როდ მომამოდიებს კლემეტიურად შეკრებილს, რათა მეც დროიანად შევედღე ამ დიდ საქმეს და პირნათლად შევასრულო ის.

ხილ. თავართქილაძე.

1910-1925

წელიწ. XV

№ 7

(363)

ჟანი 25 ა.

სოციალ-დემოკრატიული სსრპოლიტიკური ჟურნალი

წლიურად 10 მან., ნახევარი წლით—6 მან. ფულით/შე-
მოტანა ნაწილ-ნაწილ მივიღება. წლიური ხელის მომ-
წერი მიიღებენ პრემიად: სარეპერტურაო პიესების
კრებულს „ცხოვრების სარკე“-4 ლიცინ.
რედაქციის მისამართი: რუსთაველის პრ., № 34
„თეატრი და ცხოვრება“,
იოსებ ივიაშვილი.

თბილისი, კომუნის მუსიკა, მხატვრობა, მანდატობა, სოციალ-დემოკრატიული სსრპოლიტიკური

გარსის 29—5 აბრ.

ამაგისთაჲ 1925 წ.

1925 წ. მარტის 22 შუადღის 12 ს. 30 წ. ჰაერობლიანი სოხუისაკენ გაფრენის დროს დიდების მახ-
ლობლად ჰაერობლიან „ოფსერზე“ გაჩენილ ციკლოში დაიღუპნენ: ს. კ. ცაქის და ა. კ. ცაქის პრეზიდენტების
წევრი, ა. კ. სახ. კომისარია საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე, საბჭოთა კავშირის და კავკასიის შიითელ-
დროშოვან არმიის რევოლუციონერ სამხედრო საბჭოს წევრი, რ. კ. პ. აკ საოლქო კომიტეტის მდივანი
აბხ. ალექსანდრე თედორეს-ძე მისანიკოვი, აკ ცაქის წევრი, კ. ფ. ტ. სახ. კომისარის რწმუნებული აკ-ში,
აკ საკონტროლო კომისიის პრეზიდენტის წევრი აბხ. გიორგი ალექსანდრეს-ძე აბაზაზაშვილი, აკ. სახ. კომი-
სარია საბჭოს წევრი, აკ საჯანგებო კომისიის თავმჯდომარე, ს. კ. სახ. მურწუნების უმაღლეს საბჭოს რწმუნ-
ებული აკ-ში, რ. კ. პ. აკ საოლქო კომიტეტის პრეზიდენტის წევრი აბხ. სოლომონ გრაგორას-ძე მოკვილი-
შანი და მათთან ერთად მერინავეები აბხ. შვილი და ხაზარაძე. დაკრძალვა მოხდა ოთხშაბათს 25 მარტს
დღის 14 საათზე კომუნარების ბაოში (გერმანელი შვალის ცეცხლარი გაასვენეს გერმანეთში)

ჰამრამ ჩაჰულაჰ...

ორკესტრი გლოვით ქეითინებდა...
აზღვრებულნი ხალხი სასოწარკვეთილებას აეტყა...
შეირბა თქრებო... რა მოხდა?! ააჰ?! ევკთსებო
თაგის თაეს...

აქ გვებლანდება სინამდვილის ლოლიკა...
პროლეტარულ ოჯახს გამოაკლდენ დაუფასებელი
მებრძოლნი...

— იყენდ და აღარ არიან?! ვაწყენდ მათი საიუც-
ხლის სიმები?! შეწყდა მათა გულის ცემა?! კვლიდებუ-
რად ვეღარ ვიხილავთ მათს სახეს?! ვეღარ დაეტებუ-
ბით მათი რიხიანის ხმით?! ვეღარ შევიგრძნობთ მათს
არსებობას, მათს დაუცხრომელ შრომას?!.. შრომას, რომელ-
იც დასაბამიდან—სიკვდილამდე მშრომელთა კლასს
გეუფუნობდა!..

საბჭოთა სომხეთს, ამიერ-კავკასიას, მიეღს საკა-
ვშირო საბჭოთა ქვეყანას, ჩამოსტედა ქვეყნისედი... დაი-
ლუბა ალექსანდრე მისანიკოვი—დნჯა, დარბაისელი, გო-
ნეგირი, რკინისებურ ლოლიკისა და ფოლადისებურ ენერ-
გის მქონე, უმწიკლო მუშაკი.
მასთან ერთად სიკვდილმა შთანთქა, მისი თანამე-
ბრძოლები, რესპუბლიკის ღირსეულნი ბურჯნი: გიორგი
ათარბეგვი და სოლომონ მოკვილევი...

მწარე სინამდვილე სძაფრავს გრძობებს...
ყველანი ხომ სიკვდილის შვილები ვართ... ყველანი
ხომ მისი ხედიერი შევიქნებით... მაგრამ სიკვდილი ასეთს
ტრალიკულს პირობებში განსაკუთრებულ სიმწვავით
ბგერავს...

მათი უბედურობა წილად ხვდა ავიაციის ღირსეულ
შვილებს: შვალსა და საღარაძეს.
ეთი მათი ხედრი, ასევე მათი სახელი და კუბოები
ერთად შეუღლდნენ.

აღამიანში ჩირადნობა ატოკილი გრძობა...
მაგრამ სიკვდილი, განსაკუთრებით სწელ დროს,
საბჭოთა აღმშენებლობის სიჭაბუკლის დროს, რევოლიუ-
ციის გაწირივნილ ექიმბაშების და ტენიკოსების, ეს ის
მძიმე დანაკლისია, რომელსაც ვერ აზღავენ ათეული წლები...

გულწრფელი ცრემლები დაედინება მათს სამარეს—
გულწრფელი ატიქა შეაერთებს მილიონ გულებს: მიეღის
შესატლებლობით, მიეღის არსებით და შეძლებით ემსახუ-
რონ იმ საქმეს, რომელსაც ასეთ ტრალიკულ პირობე-
ბში, მსხვერპლად შეეწირენ დაუფიქარი ამხანაგები...

მირ. სუხუნიშვილი

ნინო ჩხეიძე—ქურუმთ ქურუმი

30 წ. შესრულდა, რაც ხელოვნების სამსხვერპლოს
ემსახურება ნინო ჩხეიძე:

მალალი განცლით, ზენაარ ცეცხლით, მშობლიურ
სიტყვით, ნარ ხატებთა უებრო განსახიერებით...

30 წ. შესრულდა, რაც მთელი მისი არსების ძაფე-
ბი ხელოვნების ტრაპეზზე იწყოდა და მაყურებელ-მსმე-

ნელთ აღავზნებდა, ათბობდა, აკეთილშობილებდა, მშვე-
ნიერების და სანატრიონ სამყაროსკენ მოუწოდებდა...

ამიტომაც მადლიერი სამშობლო და ხელოვნების ყო-
ველი შემგრძობ-პატივისცემელი კიდევ ერთხელ ეტყვის:
გამდლობთ უზენაეს მადლით ცხებულო, ახალი მო-
ციქულო ნინო, ჭეშმარიტო ქურუმთ ქურუმი!..

პულსურული გუზაგზის პირობები პროვინციაში

უკანასკნელ 8-9 წ. განმავლობაში ცხოვრების მიერ შექმნილ ეკონომიურ და პოლიტიკურ პირობების ცვალებადობის მიხედვით ბევრჯერ მომხდარა, რომ საკულტურო მუშაობისთვის მომზადებულ ძალებს პირი ხან პროვინციისკენ უქნიათ, ხან ქალაქისკენ. დღეს არავისთვის საიდუმლოებას არ წარმოადგენს, რომ ასეთი ძალები პროვინციის ჩამოშორებულ ჰაეს და ყველას ცენტრში ამოუყვია თავი. ამ მოვლენას ერთის მხრივ ხელს უწყობს შემდეგი გარემოება: საშუალო სწავლა-დამთავრებულ ახალგაზრდობას დღეს, ვიდრე როდისმე, მეტი ვასაქნია და შესაძლებლობა აქვს სწავლა უმაღლეს სასწავლებელში დამთავროს და, მასხადამე, ტფილისს მიაშუროს. პროვინცია კი იგი ესტუმრება მხოლოდ ზოგჯერში. ამ დროის ადგილებს და ახმაურებს პატარა ქალაქებს და დაბა-სოფლებს **დროებით** სრულიად მცირე კულტურული საქმიანობით. მხოლოდ ზაფხულშივე საგასტროლო მუშაობა ვადააქვთ პროვინციაში სხვადასხვა დრამ. დასებს, იწყება ექსკურსიები, სამეცნიერო ლექციები, არქეოლოგიურ-ისტორიული გამოკვლევანი და სხ. მაგრამ ასეთი ნაწყვეტ-ნაწყვეტი და დროებითი ხასიათის კულტურული მუშაობა პროვინციის მოთხოვნილებას დღეს ვეღარ დააკმაყოფილებს. მას სჭირა მუდმივი, ფართოდ ვაცხოველებული და უფრო ნაყოფიერი მუშაობა.

მართალია პროვინციაში, ასე ვთქვათ, სამსახურის მოვალეობით დატვირთული ადგილობრივი ძალები რამდენიმე უკვე ჩამბეჭდილი არიან ასეთ მუშაობაში და, შედეგებისდაგვარად, საქმეც კეთდება: შენდება სახალხო სახლები, ეწყობა სათეატრო დარბაზები, წიგნთსაცავ-სამკითხველოები, თავშესაფარებლები და სხვა: ერთი კუთხე მეორეს ეგვიბრება, ყველა დიდი სურვილითაა გატაცებული, ცდილობს მეტი თავგამოდება და უნარი გამოიჩინოს საქმიანობაში, კულტურულად უკეთესად მოაწყოს თავის მიდამო. ყველა ამისათვის არც იზოგება ხარჯი, სახელმწიფოც ხელს უწყობს, აქეზებს, მაგრამ საქმარის არ არის მხოლოდ თავგამოდება, სურვილი და ხარჯების გაწევა. საჭიროა მეტის ცოდნითა და გამოცდილებით აღჭურვილი მუშაკები მუდმივად და საქმარისად ჰყავდეს პროვინციის. საქმეც კეთდებოდეს მკვიდრად, საბოლოოდ და მიზანშეწონილად და არა ისე, როგორც ჰსურს და ესმის თვითვეს თავისებურად.

კულტურის სხვა დარგების გაჯანსაღებას რომ ჯერჯერობით თავი დაეანებოთ, პროვინციის ყველა კუთხეს **თეატრი მაინც თავის ნამდვილის სახით აქ თავითვე უნდა მიეცეს.** თეატრი სრული მოწყობილობით, შესაფერო რეპერტუარით და გაწვრიონილ სცენის მოყვარეობით. ეს აუცილებლად საჭიროა დღეს, როდესაც გლეხს, რომელიც ეკლესიის სამაგიერო სანახაობის ძიებდაშია, ყალბი წარმოდგენა არ ჰქონდეს თეატრზე, თავის სიმანჩხით არ მოაბულოს თავი, გამასხარავებული არ შეიქნეს და ჩვენი წარსული და აწჷყო ცხოვრების სინამდვილე მას თვალწინ ნათლად გადაუშალოს. დეე—ცოტა იყოს ჯერ, მხოლოდ კარგი—ნამდვილ დანიშნულებას მიღწეული.

მართალია და რატომ უნდა უთავოდ ყოველისფერი მდარე, დაბალხარისხისა მას შეეთავაზოთ? დღეს ის არის ბატონ-პატრანი სახელმწიფოსი მუშაობის ერთად, რომელიც ამ მხრივ უფრო უკეთეს პირობებშია დღეს შე-

დარებით ქალაქში. შემედარი იქნება ის აზრი, თუ ვინმე იფიქრებს, რომ მის გემოვნებას ჯერ არ შეეძლოს ავი კარგისაგან გაარჩიოს.

ახალი ცხოვრების კარნახით დღეს ჩვენი ყველა დარგის უმაღლესი სასწავლებლები თავის საუკეთესო ძალებს სამკარისად ამზადებენ ახალგაზრდობას, მაგრამ თუ კი უმაღლესი ცოდნით და გამოცდილებით აღჭურვილი ყველანი ისევ ცენტრში მოაკლავთ, უნდა ვირწმუნოთ, რომ პროვინციის ქრილობებს დროზედ მაღაში ვერ დავდებთ და მისი კულტურული დონე ვერ ამადლდება. პროვინციას სწორედ დღეს სჭირა როგორც განვითარებრილი მეთურე და ავრონომი, ავროთვე მეცნიერიც, პედაგოგიც, მსახიობიც, მუსიკოსიც და მხატვარიც. ყოველი ასეთი ფარვანასავით უნდა დასტრიალებდეს სოფელს, იქ ჰმერტყავდეს თავის ცოდნის სალაროს; სწორედ იქ არის თვითვეს მათგანისთვის დიდი ასპარეზი—სოფლის ლალ ბუნების წიაღში და არა ცენტრის მტვრიან კაბინეტებში.

თუ დღეს ხელისუფლების მთელი ყურადღება იქითაა მიტკეული, რომ ცენტრსა და პროვინციის შორის მტკიცე კავშირი იქნეს ვაბმული, მთლიანი ძარღვის ცემით დაუახლოვდნენ ურთიერთს,—ამ მხრივ კულტურულ მუშაობას, როგორც სახელმწიფოებრივ უალრეს მნიშვნელობის ფაქტორს, მეტი ყურადღება სჭირა პროვინციაში.

ამიტომ საჭიროა პროვინციისათვის შეიქმნეს იმგვარი უპირატესობის პირობები, რომ კულტურულ მუშაობისთვის მომზადებული ძალები მას არ გაუზრბოდნენ და მუდმივ იქ ბინადრობდნენ.

ა. ცინხთავი.

აღ. მირიანაშვილი

დამასურებელი მასწავლებელი და წერალი, 40 წ. მეტი ემსახურა სამასწავლებლო და საწერლო საქმეს. ამ ეამად მრბე ავადმყოფია.

ჯ ა შ ო ს ხ ი ზ ნ ე მ ბ ი

ნაწყევტი.

[ნათვალადარი, ნამოღვაწარი და ნაკვაბრი თეიმურაზ ხევისთავი დაიღია და გალატყადა რევოლუციის ციხელში. მას ერთი ნახიზნარი და ნამოჯამბირივე ჰყავდა—ჯაყო ჯივაშვილი, რომელსაც რევოლუციამ მოკლეთა ხევისთავის ციხე-დარბაზი და ბალ-ვენახი. თეიმურაზი და მისი ცოლი მარგო ჯაყოს შევიხვნენ. ჯაყომ და მარგომ ერთმანეთი შეუყვარეს ხორცეულ სიყვარულით. ბოლოს ჯაყომ თეიმურაზს მარგო წაართვა და თვითონ შეირთო.]

ეკლესიას ერთის გვერდით ბუჩქნარი და ხნარცი ჰქონდა აკრული. ჯვრის წერა რომ დაიწყო, იმ ბუჩქნარიდან თეიმურაზი ქურდივით გამოძვრა და ჩქარის ნაბიჯით ეკლესიაში შევიდა, თითქმის შევიერდა. თავგაღუნული ნაჭრევი ხალხში შეერა, გაძვრა-გამოძვრა, და სვეტის უკან ძლივს მოითქვა ადევლებული სულა, შორეულ სოფლიდან მოყვანილმა, გაცვეთილმა და გატყვევებმა ღვდილმა დაბალის ხმით ჰკითხა ჯაყოს:

— გუსრს თუ არა შეუღლება?

ჯაყომ ღვდლის შეკითხვა ვერ გაიგო.

— გინდა თუ არა მარგარიტაზე ჯვრის დაწერა?— განუმერა ღვდილმა.

— გინდა, მამა!— ისე წამოიძახა ჯაყომ, რომ მისი ხმა ეზოშიც კი გაივსო.

ეკლესიაში ჩემი სიცილი ასტყა.

— გუსრს თუ არა შეუღლება?— მიუბრუნდა ღვდილი მარგოს.

მარგოს პასუხი, ნიავეით ჩემი, ღვდილმაც ძლივს გაიგო.

— იქორწინების მონა ღვთისა ჯაყო.— სამჯერ სთქვა ღვდილმა და სამჯერვე განიმერა:— იქორწინების მხევალი ღვთისა მარგარიტა სახელითა მამისათა, და ძისათა, და სულისა წმინდისათა, ამინ.

შობილედ ეხლა ახტედა მალა თეიმურაზმა. ახტედა და მეფე-ღვდილთან შეხვდა. შეხვდა და თვალი აუჭრულდა, გული აუჩქოროდა და აუტკოდა.

მარგო და ჯაყო ძლივს იცნო თეიმურაზმა. ჯაყო სუფთად იყო გატყევილი და გაპარსული. მოკლედ ვაკრე-ტინი მცეო თმა ზღარბივით ჰქონდა აყრილი. გოლიათის ტანზე ოცივე მუქი ღლის ფერის ძველებური კაბა, ვერცხლით ნაქარგი აბრეშუმის ახალუხი, განიერი, ხავერდის შალვარი და ახალი ლაკირონის ჩექმები. ნიდაყვამდის გაჭრილი ცისფერი ყურთმაჯავლი მხრებზედ ჰქონდა გადავლებული. წელზე ერტყა ოქროს ძაფით ნაქონი ქამარი და ხმალ-ხანჯალი, რომელიც ჯაყოს ასოვან ტანზე ზედ-გამოჭრილი იყო.

მარგო სწორედ ისე იყო გამოწყობილი და მორთული, როგორც თხუთმეტი წლის წინად, როცა ის, ჯაყოს მაგივრად, თეიმურაზის გვერდით იდგა: ტანთ ეცვა თეთრი ატლასის ქართული კაბა; განიერ მკერდს უმშვენებდა ოქროს ზონარი გადახლართული და მარგალიტებით შეკრული პირისფერი გულსიბარი; განიერი, იასამნის ფერი სარტყელი, თავით ბოლომდის ოქროთი და აბრეშუმით ნაქარგი, კოკებადის სწვდებოდა. ზღულზე გვირ-

გენის მავგარი იალქანი ერტყა, მარგალიტებით და აღმსახეობით მოკდილი, ხილო თავზე და მხრებზე თხელი, თეთრი მანდილი ედო, ისიც ოქროს ფოთლებით მოქარგული. თავსაკრავის შუაგულს აღმართული ჰქონდა საუცხოვო ჯილა,— ძვირფასი თვლების თაიგული. ამ თაიგულს დასცქეროდა მსხალის მსგავსი და ნეკის ოდენა მარგალიტი, რომელიც ნისლოვან ვარსკვლავივით უცნაურის და იღუმალის შუკით ციმციმებდა.

თეიმურაზმა იცნო ჯაყოს კაბაც, მარგოს სარტყელიც, ჩიხტიც, მანდილიც და ჯილაც: ორივე ტანისამოსიც, იარაღიც და ჯიდაც ხევისთავების საგვარეულო განძი იყო, მამათ-შვილამდე გადმონავლი, ძვირფასი ნახელოვნევი და ნატიფი ნამუშავარი, რომელსაც ნაშინდარის ბატონები და ქალბატონები თავიანთ საგანძურთან— რკინით შეტეხილ მუხის სკიერიდან— მხოლოდ სახეიმოდ ამოიღებდნენ ხოლმე.

ეს საგანძურიც და მრავალი საგვარეულო ოქრო და ვერცხლეულობა იმ სკიერში ინახებოდა, რომელიც ერთ დროს ვითომ „ყინაღებმა მოიტაცეს“.

— და გამრავლდით ვითარცა აბრამ და ისაკ, სარა და რებეკა, და შვილი თქვენი ვითარცა ახალი ხილი ზეთისხილისანი.— ჩურჩულებდა ღვდილი, სანამ გაშტერებული თეიმურაზი ჯაყოს და მარგოს ათვალიერებდა.

მამ აი, როდის აღმოჩნდა იმ განძეულობის ნაწილი; აი, ვინ ყოფილა ნამდვილი ყანაილი აი, ვინ მოსტაცა თეიმურაზს და ქართულ კულტურას დაუფასებელი განძი! ესმის თეიმურაზს, ეხლა ესმის ყველაფერი! ესმის თეიმურაზს, მავრამ ამის გამო გულის ტკივილს არა ჰგრძნობს: იმის თვალწინ მარგო სდგას, მარგო!

და თეიმურაზს უმაღ დავეწყვდა ძველი ამბავიც და დაკარგული განძეულობაც. იმისთვის ეხლა სულ ერთი იყო, რა დაიკარგა ოდესდაც, ან ვინ მოიტაცა დინაკარგი, ჯაყომ თუ ქეშელამ, ტურამ თუ გიბამ.

ეხლა მისი თვალიც, სწენაც და აზრიც მარგომ მიიზიდა, მიიჯაჭვა და ჩაიწურა.

ხელსიხელ-ჩაკიდული მეფე-ღვდილავალი ლიტანიას უვლიდნენ. თავთ ქართული გვირგვინები ედგათ. გვირგვინების ოქრო-ვერცხლის ტოტები ზ ფონზე ოდნავ ირხვიდნენ და ბრწყინავდნენ.

ღვდილი და ღვთისა გლობანდები:

— ისიბა! მხარაუთული-ი-ი-ი...

ხარბად შესცქეროდა თეიმურაზი თავის ნაცოლარს და ძალაუნებურად ადარებდა იმდროინდელ მარგოს, როცა ახალგაზრდა ქალი, თხუთმეტი წლის წინად, ფერმკრთოლი და აგზნებული, წულ-წერილი და ხმელ-ხმელი, პირველად შესდგა გვირგვინის ქვეშ; როცა მორცხვად ილიმბოდა, ჩუმის ღვდილთ სართოდა და თვალეებს იატაკს არ ამოიღებდა. ესლანდელი მარგო უკვე დედაკაცი იყო, ნამდვილი დედაკაცი: დასრულებული და დამწიფებული, ფერწითური ზ ატლასოვანი, ღონიერი და ჩაუფთქნული, ამჟამად და თავმოწონი.

მარგომ ხალხს ქურდულად გადაავლო თვალი და ერთის წამით თვალი თვალში გაუყარა თეიმურაზს, რომელიც ისე შეპყრებდა მას, როგორც დაქრილი შველი შესცქერის მოლორებულ ხანჯალს: შიშით, უფიქროდ და სისოწარკვეთით მუღღარით.

მარგო გერ ოდნე შეპყრთა, მერე შუბლი შეიკრა, წარბები აიკრთა და ტუჩებზე თითქოს ტანჯვა და ზიზღი აისახა. და იმევე წამს თვალები ისევე დაიბურა, თავი დაჰლუნა და თეიმურაზს საჩქაროდ კვლავ ზურგი შეაქცია.

მესამედ რომ უფლიდნენ ლიტანს, მარგომ თვალი იატას აღარ მოსწვევია, ხოლო ტუჩებზე კვლავ იგივე გაუგებარი გრძნობა ჰქონდა აღბეჭდილი, რომელიც თეიმურაზმა ვერ გახსნა და ვერ გაიგო, რადგან ერთსა და იმევე დროს იგი გრძნობა ტანჯვასაც ჰვავდა და ზიზღსაც, სირცხვილსაც და მძულვარებასაც, სინანულსაც და სიბრალულსაც.

თეიმურაზმა ვერ გააჩინა, ვერ წაიკითხა მარგოს პირისახეზე მისი ნამდვილი აზრი და გულისთქმა, მაგრამ მას ის დანაწერი უფრო ზიზღად მოეჩვენა, ვიდრე სინანულად ან სიბრალულად. და თეიმურაზს ძალაუნებურად გაახსენდა მარგოს ინდროინდელი იერი, როცა მარგო ნახუტარ უფანჯრის სახელში თეიმურაზის სინახავად მოვიდა და უცებ შენაურად გარდიქნა და გადატულდა.

„რა მაქვს საზიზღო? რად ამიძულა მარგომ?— ერთხელ კიდევ ჰკითხა თეიმურაზმა თავის თავს.

„იმიტომ შეგიძულა და შეგიზიზღა,—მიუგო მაშინვე მისმა უწინარმა ორუღმა,—რომ წარმავლი ხარ, საბრალლო, სუსტი და მომაკვდავი; იმიტომ შეგიზიზღა, რომ ბრძოლა წააგე; იმიტომ, რომ უბრძოლველად დაღუთე შენი ცოლი და პატიოსნება აუგო იმ პირტუყეს, ახმახს, ევლურ ჯაყოს, რომელსაც შენვე უფრო ღონიანი აქვს მკვლავებიც და ყბებიც, წვეივებიც და ხმაც, გულიც და სულიც“.

„ვითი მ?... ვითომ მაგიტომ?“—ჰკითხა თეიმურაზმა. „დიად, მაგიტომ, მხოლოდ მაგიტომ. ეს კიდევ არაფერი. შენც მარგოს მზითვად მიჰყვები და ჯაყოს ყმად უდგები მხოლოდ იმისთვის, რომ ათასში ერთხელ შენს მარგოს ვაგონა-ძალივით შეპხედო. ვის? მარგოს! შენს მარგოს, რომელმაც“...

—ოოოჰ, დიდებულო ღმერთო! და თეიმურაზმა ისე მძულვარად ამოიხორა, რომ გვერდით მდგომმა გულხეხმა გაოცებით განდმოჰხედეს. გადმოჰხედეს და თვითონაც ამოიხორეს, თან გაკვირვებით და თანაგრძნობით თავები გააქან-გამოაქანეს.

„ცოტადენი პატივი მაინც დასდე შენს თავს, სახელსა და წარსულს.—ბრაზით ჰკორტნიდა თეიმურაზის გულს მისი ორუფლი.—ნუ იბრძალებ თვალებს, თავს ნუ იტყუებ, ნურც მარგოს ამართებ. მთელმა ქვეყანამ იცის, რომ ცოლმა გიღალატა“.

—ო-ო-ოჰ!—რთხელ კიდევ ამოიკენესა თეიმურაზმა და მისი ეგნესა მთელს ეკლესიას მოედო.

აქეთ-იქიდან ნაჰმრევე თეიმურაზს ისევე სიბრალულით გადმოჰხედეს.

—საწყალო!—წაიჭურჩულა თეიმურაზის გვერდით ერთმა დედაკაცმა და იმანაც ამოიხორა.

ორუფლი არ სცხრებოდა:

„ღალატე თავი დაეანებოთ: მარგოს გიზიზღები“.

—ვაი მე!—ხმა მაღლა დაეკენესა თეიმურაზმა და ორივე ხელი გულზე მიიკრა, რომელიც ამოვარდნას ჰლოპოდა.

ეკლესიაში ჩურჩული ასტყდა, თეიმურაზს ხალხი შემოეხვია, მაგრამ ის ყურს არავის უღებდა და ვერც ვინმეს ჰხედავდა.

„უზიზღები, რადგან ქალაჩუნა ხარ“.

—მართალია!—ხმა მაღლა დაეთანხმა თეიმურაზი. „არ მესმის, რა დაგებოდა?—განავარობს ორუფლი.—შენი წინაპარნი რკინას სკამდნენ, დათვებს ხანჯლით ჰმოცავდნენ და ყინულზე იძინებდნენ. წონ დაიხიდე. ისე სდე ხარ შენი მამის საფლავზე, როგორც წიწილა დევის მკერდზე.“

—წიწილი! ხა-ხა!—გესლით იცინის თეიმურაზი.

—საბრალლო... საწყალო...—ისმის აქეთ-იქიდან ჩურჩული.

„მამა შენი და შენი წინაპარნიც სულითაც და ხორცილთაც ფულადისგან იყვნენ ჩამოსხმული; შენ კი გაქალღი და ვაფუფი. წყალსაც ძლივს ჰკლავა და ბუმბულიც მიმელოდად მიგაჩნია. არც კბილები გაქვს საგლეჯად, არც მკლავი მოსაქნევად და არც ხმა შესატყვად. საგულეს გულის მაგივრად დამპალი ძონძი ჩაგივლია, საგულეს სულის ნაცვლად სიმურალე დაგვიგებდა, ხოლო ძარღვებში ცხელი სისხლის მაგივრად ჰკობის ღებულა ჩაგისხავს. ისე დაკნინდი და დალოე, რომ ვაჟკაცობის ალაზაფერი გაქცია“.

—გეც მართალია!—ხმა მაღლა დაუღალატურა თეიმურაზმა.

„მამ ახი ყოფილა შენზე, რომ ასე გაგსრისეს და გაგათორეს“.

—აბა, ახი!—ისევე ხმაილადა დაეთანხმა თეიმურაზი.

„მამ დაანებე თავი შენს მარგოს და დიწყე ახალი ცხოვრება“.

—ღმერთო, მიშველ!

—თეიმურაზ!—ჩასჩურჩულებს ყურში ივანე აბოღებულ ნაკაცარს, მაგრამ თეიმურაზს ივანესთვის აღარ სცავლიან.

„დიწყე ბრძოლა, გაიკაფე საკუთარი გზა და დასდექი საკუთარ ფეხზე“

—ეგრე... ეგრე... მართალია, მართალი!

—რათა ცოლსა ამას ეწიონდეს ქმრისა...—არაგებს ღღელი მარგოს.

„მეგამ თავდაიბრველად დღესევე უნდა წახვიდე აქედან და სამუდამოდ დაივიწყო მარგო“.

—ვაი მე, დედა!

—თეიმურაზ, რა დეგემართა?—ეკითხება ივანე.

„გულზე გადი ეკლესიიდან“—უბრძანებს თეიმურაზს ორუფლი.

—ცოტას კიდევ მოვიცი...მერე, მერე გავალ—უებნება ორუფლს ნაკაცარა.

ნახუტარი ივანე და რამდენიმე გლეხი ჩურჩულით ელაპარაკებთან თეიმურაზს და ეკლესიიდან გასვლას ურჩევენ. ღვდღმა წივრა შესწვევითა და მოთმინებით მოელის სიჩქურე. ჯაყო მოკრიალდა და ხარის თვალებს აბრიალებს. მარგოს ღრმად დაუსრია თავი და თვალბეზუ ხელსახოცი აუფარებია.

თეიმურაზი მაინც არავის ჰხედავს, არც ვისიმე ლაპარაკი ემისი. ცალის ხელით სათვალეებს ისწორებს, მეორე ხელს ცხვირს წინ იქნებს და ცხარედ ებრძვის თავის ქინიან ორუფლს.

ივანემ ყურში ჩასძახა:

— ძმაო თეიმურაზ! ვერ მიცანი? ვერა მცნობ?
 — როგორ არა, როგორ არა? თეიმურაზმა იცნო ნახუ-
 ცარი ივანე. ივანე როგორ არ იცნოს თეიმურაზ!
 — რაიო! აქედან წყ...წყვილდეთო?... რად უნდა წა-
 ვილდეთ? მე ეკ... კლესიაში ვარ. ვ...ველოცულობ... რა
 სიჭკი? წ...წყვირვა ვათავდა? კეთილი... მაშ წყვილეთ!
 — და უტებ ძლიერის ხმით შესძახა:
 — ქმარა! ქმარა მეთქი!
 რა სიჭკი ივანემ? ნუ ჰყვირის თეიმურაზზე? განა
 თეიმურაზი ჰყვიროს? საკვირველია! საოცარია! თეიმურაზს
 არ გაუგია თვისი ყვირილი. კარგი, კარგია... თეიმურაზი
 გაჩუქდება... მოდის თეიმურაზი, ესლავ მოდის.
 და ერთხელ კიდევ შემოსძახა:
 — ქმარა, ქმარა მეთქი!

ისევ უყვირს თეიმურაზს. თვისი ყვირილი ყრუდ
 მოესმა, მაგრამ განა ის ხმა თეიმურაზისა იყო? მაშ ის
 ყვირილი მართლა თეიმურაზისა იყო? მართლა თეიმურა-
 ზმა დაიყვირა? საკვირველია! საოცარია! არა, თეიმურაზს
 ხმაც არ ამოუღია... სტყუის ივანე! პეტრეც სტყუის! ყვე-
 ლანი სტყუიან! რად ჩააცივდნენ თეიმურაზს? რა უნდათ.
 იმისგან?... კარგი, კარგია... მოდის თეიმურაზი, მოდის.
 მოდის...

— ხა-ხა! საკუთარ პანაშვილს დავესწარო! ჩემივე
 თავის დასაფლავება ვნახე! ხა-ხა-ხა! — ჩაიხიხიხით თეიმურა-
 ზმაზე.

დაანებეთ თავი თეიმურაზს, ივანე! რად ჩააცივდნენ
 აღმზიანს? თეიმურაზს ხმაც არ ამოუღია. თეიმურაზმაც იცის,
 რომ ამ ეკლესიაში პანაშვილი კი არ არის, არამედ ჯვრის
 წყარა, ქორწილი... ისიც იცის თეიმურაზმა, რომ ჯაყო
 ჯივავილი ჯვარს იწერს მარჯო ხევისთავზე... მარჯარიტა
 ყაფლანგიშვილის ასულზე. იცის, იცის! მაგრამ ისიც მარ-
 თალია, რომ ეს ქორწილი თეიმურაზის პანაშვილია...
 ღილა! პანაშვილი, პანაშვილი! მაგრამ თეიმურაზი ჯერ არ
 მომკვდარა! არც მოკვდება ასე ადვილად!... ღილა, არ მო-
 კვდება მეთქი! თუმცა... რაო? იქ ვინა სიჭკვა თეიმურაზზე
 „საწყალოი“? აქეთ კიდევ ვინ წამოიძახა, „უბედუროი“?
 — ივანე, დაბნეებთ თავი, მე თვითონ წამოვდი...!

არც საწყალი ვარ და არც უბედუროი. თუმცა მე... მე...
 სწული ვარ... მართლა უბედუროი და საწყალი ვარ... ვი-
 ყავი, ღღემდის ვიყავი... დღეს კი... ეხლა კი... ვაიმე, დე-
 დავ!

თვალები გაუთეთრდა და გადმოუბრუნდა; ტუჩები
 აუტოვდა და აუცახცახდა; პირსახეზე ზაფრანამ ვადაჭკრა;
 თავი გვერდით გადმოიგდო, თითქოს ქისრის ძარღვები
 დაუწყდა: ხელები გაასაგვია, მუხლები მოეკეცა და ეკლუ-
 სისის კარებში ცალეირ ტამარასვით ჩაიჩოქა და გაი-
 შალა.

და ეკლესიიდან იმავე წამს ერთმანეთში უცნა-
 ურად არუფლიდა დედაკაცის კოვლმა, ქეთიონმა და ქის-
 კისმა გამოჰხებია.

გზვენიერი საქართველო

ქართლი

საყვარელო ქართლო! შენ სასტიკი ხარ და ნაზი,
 ცივი და მზურვალე, ნათელი და მწუხარე, უხვი და ლა-
 რებით.—მდიდარი ხარ ნაყოფიერ ველებით და მთებთ,
 ტყეებით, მდინარეებით და ბაღებით! შენ მრავალფერო-
 ვანი დიადი ბალი ხარ, რომლის მომხიბლავი სურათებით
 საუკუნეებით ტკებდა ადამიანი. ყოველ გორაკში, ყოველ
 ალაგს დამალულია ახალ-ახალი სურათი შენ მშვენიერე-
 ბათა უხილავ წიგნიდან. მაგრამ შენ გამკობს არა მარტო
 სილამაზე მთების და ველების, არამედ შორეულ ყინვათა
 ჯადოქრული სანახაობა! მაღალ კავკასიონის ქედის გი-
 განტური პირამიდები თავის სიდიადით ალპებს აღემა-
 ტებიან და ეგრობს ყველა მთებს. და, აი აქ, ამ თითქოს
 მკედარ სამყაროს გულში აღიმართება ამაყი ყაზბეგი, სა-
 დაც ოლია კაეკევაძის პოეტურმა თვალმა უპოვნა ბინა
 თავის განდევნილს.

საყვარელო ქართლო! შენს წილში იშვა საქართვე-
 ლო და მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში შენ აძლევდი
 სიცოცხლეს მთელ ივერისს. შენ იყავ მისი სული და გუ-
 ლი, მისი სიმაგრე აღმოსავლეთის გააფრთხელე. მტერთა
 წინააღმდეგ ლამაზო ქართლო! ნაზია შენი გულვახუბლი;
 როდესაც იასამნის სურნელი დიდიერება ბაღებს, რო-
 დესაც სიწვენიანი იმისება ტყეები და რაკაკით მორბის
 მთის ყვარათა ვერცხლისფერი ჩქერები.

მშველათ და ნაზად მოდის შენი გულვახუბლი, ნელ-
 ნელა იღვიძებს მისი სილამაზე, მაგრამ როდესაც აივსება
 სიცოცხლით მისი ახალგაზრდობა და ხმა-მაღლა გაისმის
 ბუზბულის სტვენა, გუგულის მწუხარე ძახილი, მაშინ მთე-

ბი და ველები სამოთხეს ემსგავსება!—არავი მოშუშის
 ამიერგული მტკვარი და ვერცხლისფერი არაგვი, რომელი
 ნაპირებზე ბევრჯერ ვადაწყებოლა საქართველოს ბელი.
 მტკვარი და არაგვი! რა მწუხარე ჰანგებს გიმღეროდათ
 ილია და ბართათაშვილი, რომელნიც მთელ თავის სიცო-
 ცხლეში საქართველოს ტრფილით იყვნენ ავად. მტკვარი
 და არაგვი, შენი წარსულის უყვადე მოწმენი! ეს ორი
 მდინარე ქართლის ხსენებისთანავე მოაგონდება ადამიანს.
 ისინი შეერთებულნი მორბიან ძველ ტფილისისკენ, სა-
 ქართველოს გულისკენ საყვარელო ქართლო! ხშირად გი-
 ნახავს სიმწუხარე, მაგრამ არასოდეს ხანგრძლივით არ
 გადარდიანებულა შენი მზე. ხშირად, ძალიან ხშირად
 ისმოდა სიხარულის და ზვიმის ჰანგები ტფილისში და
 აი აქ ჩაავდო მაღალ გონიერმა დავითმა სახელმწიფოს
 საძირკველი და თამარმა ნაზი სიტყვით და კეთილი გუ-
 ლით შეაერთა ქართველნი.

ქ ა ხ ე თ ი

ნათელი კახეთო! ტყიანი მთების გვირგვინი შემოვ-
 ლებია შენს მწვეან ველ-მინდორს! მზე და მთვარე შენი
 მეგობრებია, მათი სინათლე და სიბრწყინვალე მომხიბლავ-
 ედ ამპოვებ სართის.—ვისაც უნდა სასწაული იხილოს,
 ვან კახეთში მზის ამოსვლას უნდა უტყვიან, როდესაც
 ოქროს სხივი ეხვევა მთელ ველს და ალაზანი ბრწყინავს,
 როგორც ვერცხლისფერი ზონარი!

ვისაც უნდა სასწაული იხილოს, მან სავეს მთვარისან
 ღამეთი თვალვიდან აღმოსავლეთით ალაზნის ველს უნდა
 უყუროს. კეკლუკო კახეთო! ოქროს ღვინის, სიხარულის
 და სიამის ქვეყანა? შენს სამოთხეში იშვა ორი პოეტი:

ალექსანდრე ქავჭავაძე, ეს მეთვრამეტე საუკუნის დაგვიანებული პოეტი, რომელიც უმდერდა ქალბის, ღვირის და სიყვარულს,—ის იყო ნამდვილი სიციცხლით სავსე კახელი, ის კახელი იყო; ხოლო ილია ქავჭავაძე ქართველი, რომელიც მთელ საქართველოზე ფიქრობდა. ილია აღტაცებული იყო კახეთის ბუნების სამოთხისებურ სილამაზით, მაგრამ არ უყვარდა კახელთა უხერხულეობა.

ძვირფასო კახეთო! შენ უზრეტი სალორო ხარ პოეზიის, სინათლის და სილამაზის. შენ ნაზ ქალთა სამშობლო ხარ და მთვა დრო, როდესაც შენ საწურეთა სალოროდნ გაიშლება მაღალ პოეზიის და ხელოვნების ყვავილი. კახეთო! სიტყვა აზიანებს შენს ვენახებს, გვაღვისგან შრება შენი მდინარენი, მაგრამ არასოდეს არ დაშრება შენი სილამაზის უცვდავი წყარო.

ი მ მ რ ე თ ი

მომჯადოებელი იმერეთო! ნაზი სამხრეთის საყვარელო, სადაც ჯერ ისევ ზამთარში ილიქებს გაზაფხული და რომლის სილამაზეთა სიმღერაში იკარგება თვლი.

იმერეთო! ვისაც არ უნახავს შენი გაზაფხული, მას არ უნახავს სამოთხე.

რა სიამე და ბედნიერება შენი აყვავებულ მანდრების, მწვანე ბაღების და ტყეების ხილვა.

მდიდარი ხარ ძვირფასი მარგალიტებით, მაგრამ ყველაზე უმშვენიერესი ქუთაისია. ის გარშემორტყმულია, როგორც სიზმარი მწვანე ბაღებთა, სადაც ცხოვრობენ სამხრეთის ნაზი ყვავილები და ხეები. მის სიმწვანეში ჩუმთ სდგანან ძველი ნანგრევები და რიონი მოშუშის ტყიანი ხეობით.

ვისაც ერთხელ მაინც უნახავს ქუთაისი, მის სიყვანაში ზმანებათ რჩება ამ ქალაქის ნაზი გაზაფხულის და ლამაზ ქალების სურათი. მწვანე იმერეთო! საუკუნეებით ყურეოდა შენი დიდების ჩონგური, მაგრამ მხოლოდ აკაკიმ ათქმევინა მას დიდი ქებათა-ქება. და იქამდის, ვიდრე შენი ლამაზი ასულნი ჰპიბლავენ შენს ვაყებს და ვიდრე რიონი მოშუშის მწვანე ხეობით და მისი დაუღდეგარი ცალღები ილტვიან შავი ზღვისკენ, ცოცხალი იქნება აკაკის სიმღერა.

არტურ ლიახტი.

ნ ა ც ა დ ის გ ზ ი თ

წერილი მამოხრამისადმი

(წერილი გერმანურად.)

„ნიკო გოცირიძის სახელობის სახ. სახლში (ქ. აგუ-აუღ) შესდგა სახალხო სახლის ქართ. დრამის მსახიობ. კოლექტივი. (გამგებულში და ბაქრაძე, სოფ. რომანიშვილი-დგებუაძისა, კოტე ხახანაშვილი).

ფასი 10-30 კაპ. ბილეთები დაღურადგება მუშებს ქარნებში. პირველი წარმოდგენა „მეზობლები“. ადგილი 30-დგ. თეატრი და ცხოვრება“ № 16, 1924 წ.

ამ პატარა, მაგრამ მნიშვნელოვანმა განცხადებამ მრავალი ფიქრი წარმოშალა ჩემს არსებობაში, მთელი გულგრეობა საყვარელ და ახლობელ ადამიანთა და მოგონებნათა ზღვა... ძველია ეს ამბავი, მაგრამ თითქმის 18 წელი (მას შემდეგ რაც მი ფეხი შევსვდი ავკლასის ალბიტორიის სცენაზე) სულ პატარა ინტერვალი იყოს—ისე ცოცხალია ჩემს მესხიერებაში ყველაფერი მაშინდელი. და როცა ამ განცხადებაში ნაცნობ გვირებს ვეითხოვბა: ნ. გოცირიძე, ს. დგებუაძისა, კ. ხახანაშვილი, დ. ბაქრაძე, სოსო რომანიშვილი, ანაშვილი, ა. ბადრიძე და სხ. ჩემი არსება სსსოებით იფლება და მინდა ყველა ამათ შორიდან მივესალმო, გავამხნეო... დღეს მეც მათთან ვარ, ვინც მოწამე იყვნენ ჩემის ახალგაზრდულის გატაცების ამ პატარა სცენისადმი, დილია ამ პირთა ღვაწლში—მძიმე, მაგრამ ლამაზია მათ მიერ განვილილი გზა და დღეს, როცა ეს გზა მოლოდენა მიყვანილი, როცა ქართულმა თეატრმა უკვე ბოლიკი და ფართო ნიადაგზე იწყა მოქმედება, თითქოს მიოწყინათ ამ ძველ მსახიობთა და მათ აღმურათ წყურვილი—ერთხელ კიდევ თავიდან დაიწყონ...

რა ამოძრავებს მათ, რად იწყება ხელახლა ძველბური თავგანწირვა, უანვარო შრომაზე მისი საიდუმლოების მე თქვენს წარსულ მოღვაწეობაში ვეითხოვობ დგებურებო. ეს ის ძალაა—უბილავი და ძლიერი, რაც მაშინ მძიმე პირობებში თავდაფიქრებით აძლენის ხალისით გვა-

მუშავებდა. ეს იყო ჩვენი აუდიტორია, ჩვენი მუშები (იქ ხომ მარტო ესენი მიდიოდნენ), რომელნიც გამურულის—შავის ბლუზებით, სწორად პირდაპირ ქარხნიდან ჩვენთან მოემშურებოდნენ.

ჩვენ მათ ვუყვარდით წრფელის და სდა სიყვარულით. მით ესმოდათ ჩვენი კენესა, ახალ ცხოვრების გზების ძიება. და მძიმე შრომისაგან ძალა-გამოღოლენი, ისინი ამ პაწია სცენიდან მოელოდნენ პასუს მრავალ „წყვეულ“ კითხვებზე—ცხოვრების აზრზე და თითქოს იკრუფდნენ ახალ ძალებს, ახალ ბრძოლათა დასაწყებთ. ჩვენს შორის უშამავალი არ ყოვილა, ჩვენ პირდაპირ ველაპარაკებოდით ერთმანეთს: ისინი ჩაფიქრებულს, ჭკვიანის თვალებით და ჩვენ საკუთარის თამაშით და სიტყვებით. ჩვენ ერთნი ვიყავით: და სცენა და ხალხი უხილავის ძაფებით ებრძოდნენ ერთმანეთს. ამან შეგვაყვარა ჩვენი პატარა, პრიმიტიული სცენა და ათას დაბრკოლებას ჩვენ ხალისით ვარღვევდით.

სად იყო იმ დროს სცენა, ბუტაფორია დღევანდელის ტენეიკის მიხედვით! ჩვენ არაფერი არ გვექონდა, მაგრამ ჩვენი ვიწროვად გადაჯაჭვული ამხანაგობა ყოველ ნაკლს თვისის სიყვარულით ავისებდა. თვითონ სცენის უფროსნი მოყვარენი რწოდენ ყოველ შავ მუშობას: სდგამდნენ ღეკორაკიებს, რომელიც რამოდენიმეჯერ თავზეც კი გვეტყმოდა და გვეწვრთოდა; მოგვექონდა ნაცნობებიდან ტანთსაცმელები; სწორად იქვე დამსწრეთაც კი ვხედიდით ტანზე და პიესის დამთავრებამდე დამ-მხოვრულს პაწია კლასებში ვაცდევინებდით. და ისიც გულში ამაცოცხდა, რომ მანაც საქმეს დახმარება გაუწერა.

რამდენჯერ მოუტანია „აროგით“ დაუღალავ სოფიო დგებუაძისას საკუთარი ავეჯი და რამდენი რამ დამტრევეია და დაკარგვია ამ დაუსრულებელ „ექსპედიციებში“... საითათოდ ვიკეთებდით გრიმებს, სცენის ქვეშ ერთ

პაწია საპირფარეოში და საყვარელი ნიკო გოცირიძე ზრუნვით გვისწორებდა სახეზე ამ ჩაქარავად წასობილ საღებავებს. ყველანი ველვადით, ვფუსფუსებდით და მაცურებდით ამინით და სიყვარულით ვველოდებოდენ; დასრულებული ანტრაქტები—და ჩაქურების ცემა, ოდნავ მტუტული განათება—თითქოს უმალესი მისტერია იყო მათთვის. და ამ ანტრაქტებში რატომღაც იყო გამგეობის მიერ ჩვენდამი „მოძღვნილი“ ჩია პატარა ფინჯანებში და სულ პაწია ერთ ნატენ შაქრით. ამღვრეული იყო ეს წყალი, არც ქურტყელი იყო დიდის სიფაქიზით გაწმენილი, მაგრამ სერიოზული სახე და დინჯი ასრულება ამ მოგვალობისა მოხუც დარაჯის არტემ ივანისის მიერ უფრო აღრამებდენ ამ სიტკომების შთაბეჭდილებას, და მერე ეს პატარა სცენა, საცა განტრევეც ძნელი იყო, სულ ვიწრო კულისებში, და პაწია „ბუკია“ სუფიორისა, საიდანაც ერთხანისი სიხალისით გვიკარნახებდა ერთგული მიშა თუმშალიშვილი, კასეში კი ჩვენი დაუფიქარი „შან-შე“ (აღ. ბაღრიძე)... და აქვე ნიკო გოცირიძე, რომელიც ჩვენთვის უღელვდა, მაგრამ გარეგნულად მუდამ გვაძმეიღებდა და გვაბნევენდა.

ასეთი პრიმიტივებით ჩვენ მაინც დამთვრალნი ვიყავით, და რა ნაზი იყო ამ თამაშის შემდგომ განსვენებულ მარბამ დემურისას თანაგრძობითი ღიმილი, თავზე ხელის მოსობა...

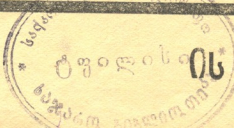
ამის შემდეგ ჩვენ ბევრი რამ ენახეთ—სახალხო სახლი, დიდი თეატრიც—გაშლილი სცენა, ფართე კულისებში, ცალკე საპირფარეოები; ვალსტუქიანებმა შესცვალეს შავი მუხუზები და დიდი აუდიტორიაც აჭრულდა. მაგრამ ის, რაც იმ პატარა სცენაზე განვიცადეთ—შემდეგ აღარ გხვდება წალად. ჩვენს წრეშიც გაიჩნდა „მიმართლებები“, რეპერტუარისთვის ბოძოლა, როლებისათვის ჩუმი უქმეაყოფილება... დიჯარგა ძველ სისწავლედ და მრავალი პრე-

ტენზიები ჰპრეტენდენტები წამოიზალენ... ასეთი თანაბრადვე კულტურულ თეატრების ჩვეული მხარე... და დღეს თქვენ თითქოს მოგწყინდათ ყველა ეს—ისევ უზრუნდებით ამ პაწია საბუღარს—ძველ პრიმიტივს; ფასები ისევ ორ შაურიდან ექვს შაურამდე, ისევ ქარხნებში დაურიგდებით მუშებს ბოლოებში“ და ისევ მოვლენ ნაცრობი სახეები—სიყვარულით, თანაგრძობით დაგებმარებიან ისინი; იმიტომ რომ თქვენ მათ ახსოვხარს, თქვენც მათ უყვარხარო... შეიძლება აქ სწყუბოდეს სწორედ ის საკითხი, რომელზეც დღეს თავს რტებს ევროპის თეატრი, კრიზისის შიშით შეპყრობილი, რომელიც ათას ხელოვნურ ტრაუეტებს იოვნებს, რომ მაყურებელი დაიპყრას. არა, თეატრს ტრიუტები არ სჭირია; საჭიროა მისი სულის გაგება, მასთან სულ ახლი დაკავშირება, და ეს არის მისი სიცოცხლის სტიმული... ჩვენმა „აეკალის აუდიტორიამ“ თავის წარსულში ეს უკვე დაგვანახვა და დღესაც დაგვანახებეს, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ამ ორი კოლექტივის ერთად შედუღებას, ერთად განცდას:

ნახსობილად და მაყურებელთ ასეთმა თეატრმა კრიზისი არ იცის—ის ცხოვრების ორგანიულ ნაწილად ხდება და მისი „ჩამოშორება“ ვარდაუფალ სიცალიერეს ქმნის. საღამო, ძვირფასო ამხანაგებო და სცენის მეგობრებო!.. მარტო ის მაწუხებს, რომ დღეს თქვენს წრეში არა ვარ, თქვენთან ერთად ვერ მხუდავენ ჩვენი მუშეები და ვერ განვიციდი უდიდეს ნეტარებას მათთვის თამაშით—ვერ ესვამ თქვენთან ერთად „გამგეობის მიერ მოძღვნილს“ ერთ ტიპა ჩაის. იყავით მუდამ ასეთი უნაგარონი, ძვირფასო მეგობრებო, და თქვენი „ჯამაგირები“ ამ აუდიტორიის თბილი გრძობა იქნება, როგორც მუდამ კაილით.

თამარ გოგოლაშვილი.

ბამბურგი. 1924 წ. დეკემბერი.

ის ღლე როდესაც...

ვანღერ დახელს

ზანგებს აეკლოთ თეთრი ქალი თემოკვეთილი, და მე შემეპყრო ვადმოღვრილმა სისხლსა კამარამ. შემომგვეფთა ჯვარდინზე სახე კეთილი და გროვალუმბა პროფილემში დამასამარა.

ვიღაც მღეროდა სიყვარულით გამოქვამული, გულთ ლოცვებით გამტურული რომ აეჩანჯლა: მთელი სიმძიმით მე დამაწვა შენი ქაბულა, რამაც დახატა ეს სიზმრები და ასე ჩაკვლა...

...და თვალბუბნიდ მოვრეწილი ცივი საღამო ჩემ აღსარებას სახარებას თუ დაიკვალდა, გარდამოსნასთან სიმწუხარეთ დავისახავდი, რომ სიბრალული შენ კალითებზე მე გამიძკავდა.

და ვლოცულობდი შეშლილივით მთვარის ქცევაზე, რომ შეგიყვარე და კაცი ვარ გაღმერთებული, ფიქრებს მკლავებში გაბაწრული მე უთავაზე ჩემი ანთების მწვერვალები ღამის მთეველი...

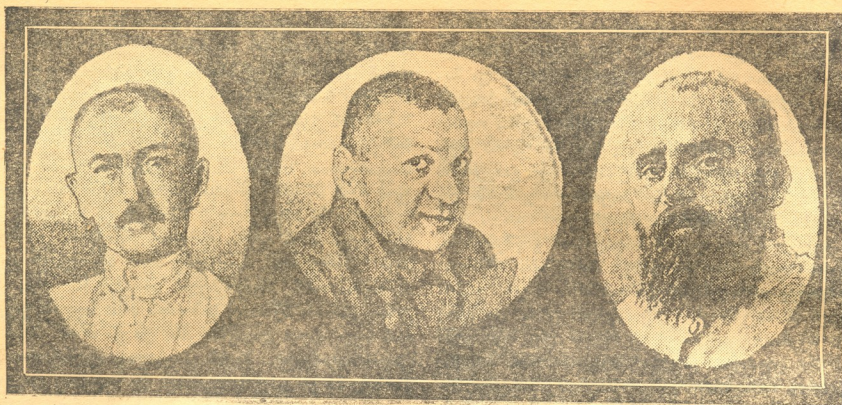
შენ მისცენე აზვითებულ წვეს აქაფებას, და ექვსი ასო დასისამოს ჩემი სტეკია. შენ ხარ ელივია საჭართველო, ჩემი ვაგებით... და ლანდიშები ათრთოლებით საღდაც სტორიან...

შენ ხარ ხალისი განავერი სიმაწვლესთან და რომ მომთხარონ საფლავიდან ასი ცვლის შემდეგ, ვერ იპოვიან ჩემს უტუნებში ვერსაღ ვლილებას, რომ დისების კავალერი შენზე აშენდა...

სულში დატყდება წყურვილებათ ნღომა ნერონის, ჩემ ხერხებულზე დანთხეული თეთრ ზღდაშებთ. მე დაგრეხილი სამარეშიც ვავიმიერე, რომ დისების კავალერი შენზე აშენდა...

...და ჩემს იღბალზე ვატყობი ის პარალელი მოიტანს სიზმრებს საატლისო გაალმურებით, სახე ანდორის ანართული მზის კავალერი და უნაზესი აკენესება სალამურების.. დამდნარ დაისებს საალერსით დაედევნება...

სილო-რეან

ს. გ. მთავალეშვილი

ა. თ. მიასნიკოვი

გ. ა. ათაბეგოვი

ნ ე რ მ ნ ი

კაიუს კელს.

გულია არენა და რომის საღამო,
 ბურლია ცირკი ყვეთელი გარემო.
 ზღვრიალა თვალებით ვეფხვები ელიან,
 დაჩვეულ ქეიფს ელიან ვეფხვები...
 მანათს ტიბრის მთვარე ქალწული
 და ჰქრისტეს ჯვარს ჰკოცნიან ცრემლით.
 ბრწყინავს სასახლე ბროლის სვეტებით
 და ჰქრის, ჰქრის სიო მწველ ფოთლებში...
 მანათს ტიბრის მთვარე ქალწული
 და ვეტერები კრეფენ ყვავილებს...
 ქანაოს ტიბრი ლიმონის ფერი,
 დაფრინავს ბინდი შინდისფერ სერზე...
 ვეტერებს ტუჩებს უკოცნის ლოთათ
 პოეტი სუსტი ვნების კრილებით...
 ტიბრზე სწვიმს ლურჯი გუნდი ჩრდილების
 და სიფერძნალე მარმარილოთა...
 ბრწყინავს სასახლე ბროლის სვეტებში
 და აყრის მინას მთვარე სიფთვრეს...
 მოწყვეთ ნერონს ეტყობა დაღლა
 და აგრიპინა ქოროს უსწორებს...
 უსწორებს სამოს მრისხან შობილს...
 კუპრის წარბები ტეხენ სარკვეს...
 ქეიფის ლოდინში მფითავენ ვეფხვები,
 გლადიატორებს სინჯავენ წვრონიელები.
 თენდება რომზე სისხლის საღამო.
 დღეს გაიხარებს რომი უფულო,
 დღეს იხარხარებს რომი...
 იმპერატორს მოელან და დღელავ ცირკი...
 ნიშანს იძლევა საყვირები...
 იფერავს ტორებს რომი უფულო,
 პირშავს წყურთა სისხლი...
 ტროუმფალკიანდ ჩამობრძანდა იმპერატორი.
 მუსიკის გრიალს უფრთხვება ბრბოს გახარება.
 როგორც აქილო ყურძნის მტევენებით
 საესეა ცირკი...
 დღეს გიპნოსებით ისერება გული ათასი.
 დაშენა ირგვლივ: „ნერონი, ნერონ!“

დღეს მრისხანებით გაიღამებს დიდი ნერონი.
 დღეს იხარხარებს გახარული რომი კოლხიდის სი-
 სხლეს.

სიცხვა ნლომა უფულო ბრბოსი...
 დროს მოელან, რომ დატყდება ბრაზი ქეიფათ.
 ბრბოა მხეცვებს...
 ბრბოა რომი...
 დიდი მხეცი, რომის დიდი იმპერატორი...
 მოუთმენულად ხალხი ელას სანახაობას
 და ჟღერალებენ საკრავები როგორც ტახები...
 მუსიკის გრგვინვა იძლევა ნიშანს
 და არენაზე იჭრება ვაეი.
 კაეია ნება და ქახდაკება კოლხი ქაბუეი.
 ბუეები კივიან... კივიან ბუეები...
 ცეკვამ გაავსო ცირკი გაკვირვებით.
 სცემენ საყვირები...
 ბრაილა თვალებს ვერ უძლებენ რომაელები,
 ბროლება ტყდება თვალკიდან გაღამსებით...
 წუთები ცოტა... და მოიღის ვეფხვი
 ბრაზიან ნლომით კოლხიდელისკენ...
 მუსიკა გრგვინავს...
 სანახაობა უჩვეულო მოულოდნელი...
 ნერონის გულში სცდება საბრაზის ყუმბარები...
 ნერვიულ წარბებს... წაბლისფერ თვალებს
 ათამაშებს ბოროტი ვნება...
 სისხლს სწყურია სისხლი,
 სიცოცხლეს სძულს სიცოცხლე...
 ვეფხვის მტევის იგვირებს ვაეი გული...
 სიამიენება რომს ეცვლება დღეს გამწარებათ...

კოლხიდის გული დღეს წუთში სცემს
 ათი ათასჯერ...
 მუსიკა გრგვინავს...

უცნაურობა მოულოდნელი.
 ...და კოლხიდელი სწვდება ქეიროში დაუნდობელ
 მხეცს
 და ბურთივით გადაისვრის უფულო ბრბოში...
 ტორმა გვირგვინი წააცალა დიდ იმპერატორს.
 ვეფხვის სიბრაზი ჰვლეჯს რომაელებს...
 ალიაქოთი.
 ნერონი მშვიდათ იცქირება ტყე წარბებიდან.
 კონკრეტი ბრძანება:

სანახაობა... სანახაობა... სანახაობა...
 დღეს კოლხიდალი ეკიდება თურქულ ვეფხვებს
 რომის ბრძანებით...

„ხელემ-შეკრული უთავაზეთ ურჩი რაინდი
 ვეფხვებს ხაწუჭრად...“
 მრისხანე ნერონს მოსდის ღიმილი...
 ბრენის ცენტრში
 სეს-ამართული სდგას კოლხიდელი-და...
 ელის სიკვილს...
 ალყა ხელმარჯვე გლადიატორთა:
 იპობა მყერდები; ერთი... ორი... სამი... ოთხი...
 ხუთი... ექვსი და...
 კოლხიდელი ხელში დაკრული ძირს დაეცემა...
 ძმები ჰკლავენ ძმებს...
 სისხლი ებრძვის სისხლს...
 სიცოცხლეს სწყურია სისხლი
 სისხლს სწყურია სიცოცხლე.
 იწვევა ხული აატლახება უგრძნობელ ნივთთა...
 ვეფხვთა ხასხაღე
 ..და ისე მთავრე...
 ძელები მრავალი...
 ცოცხალ გულში ჩარკობილი
 ბასრი ბრწყალები...
 ვეფხვები ლოკაენ სისხლიან თათებს.

სძინავს რომს.
 სძინავს ნერონს.
 სძინავს ტაბრასც.
 ..და ლუკრეცია მოსთქვამს კოლხიდელს:
 ...და ლუკრეცია სტირას კოლხიდელს:
 მას კოლხიდელი ძლიერ უყვარდა...

არ სძინავს საქართველოს...
 არ სძინავს მცხეთას:
 არ სძინავს მტკვარსაც:
 ჭორწილს უზღიან 'ღღეს მეფის ქაბუქს ცეცხლის
 ხეიმით
 და მტკვარში ბანაობს იგივე მთვარე:
 მთვარე ქალწული:
 მთვარე ქვრივი:

ქარესიდერი ღამე. სატახტო ქალაქი

განწერ დაიხელი

საქარისტანის სახელგნოვო საპადეუჩი

მცირე საინციატივო ჯგუფის თაოსნობით ბათომში 1923, სახკომსაბჭოს ნებართვით, დაარსდა აჭარისტანის მუსიკალური საზოგადოება, რომელმაც მიზნად დაისახა ქართული ხალხური კილოების შევროვება და ნოტებზე გადაღება ფართე მასაში ვასავრცელებლად. გამკეობამ შეადგინა მომღეროლ ქალ-ვაჟთა გუნდი, რომლის ხელ-მღვანელად და გამწვროთნელად მიიწვია დამსახურებული და გამოცდილ მუსიკოსი მელიტონ კუხიანიძე. ხანგრძლივი, დაუღალავი და ზუმის მუშაობის შემდეგ გუნდი პირ-ველად გამოვიდა ქ. ბათომის აკადემიურ თეატრში 1924 წ. მარტის 9, რომელმაც პირველი აქორდის თანე იღუ-მალი ყურადღება მიიქცია დამსწრე საზოგადოებისა და მწუგობრად, შეხმატკბილებულად შესრულებულ „ინტერ-ნაციონალის“ გამო გულმუხურვადე ოვაციები გაუპართეს. ამ საღამოს გუნდმა შეასრულა ხალხური, ეროვნული და ევროპაული სიმღერები, რომლის დამატკბილებელმა პანგებმა სულიერი აღტკინება გამოიწვია.
 გუნდის პირველ კონცერტი სრული გამარჯვებით დასრულდა. გუნდი კვლავ დაუღალავად განაგრძნობს მუ-

გუნდი მელ. კუხიანის (შლაკით) ხელმღვანელობით

შაობას და რეპერტუარს დღითი-ღღე ამღიდრებს ახალ-ახალი პანგებით.
 აჭარისტანის სახკომსაბჭოს თავმჯღდომარე ამხ. თახსინ ხიმშიაშვილი დღეი ყურადღებით მოეკიდა ამ ფრე-ად კულტურულ საქმეს და, ჩვეულებრივი, გულმღღდინე-ბით და სიყვარულით აყვავების გზაზე დააყენა ის: მისი თაოსნობით და უახლოესი დახმარებით აკადემიური გუნ-დი გამოწყობილია ეროვნულ ტანისამოსში-სირმებით მოფარყავებულ აჭარულ ჩიქურაში, რაიც წარმტაც შთაბე-ქდილებას სტოებს. ამ გუნდს არა ნაკლები ყურადღებით ეკიდება აჭარისტანის სახალხო ვანათლების კომისარია-ტი, მისი ხელმღღვანელი სულეიმან ვარშანიძის მეთაურო-ბით, ასეი თამყოობით წახალისებულმა გუნდმა ხანმო-კლე დროში უფასო კონცერტები გაუმართა აჭარელ ფუ-ხარა ხალს-პირველად ქობულეთში, შემდეგ-ჩიქში. ქობულეთში თვით ქალეები კი გამოდინა ქარჩაკტილო-ბიდან და მისიწარფიან კონცერტზე. ყოველი სიმღე-რის შესრულებას მქუხარე ტაშით და „საილო, საილო“-ის-ძახილით იგებებთან.
 გრ. შაიშვილი.

სასტრომს ქაღიგი

ვით შემოდგომის ცივი ქარი, წვილ-კვილით მიმოიკრება უგზო-უკვლოდ თავის მახვილით, ისე სოფლიდან გამობრბოდა თმა-ვაშლით ქალი; ტყისკენ ილტკვია უადგილო ვაის ძახილით. შუა გულ ტყისკენ მიდიოდა როგორც შემზოლი, არ უღრქმობდა წინ ჩამომდგარ ნარ-ეკალთ ზღუდეს, განმება-წისულს, არ ესმოდა რას სჩადიოდა, — არცხა მისი აეშალა ავ სულთა ბურღი. ეკლნარ ჯავებში თავისუფლად გერ გაიარა, შიშველა ტანზედ ანდებოდა წყლულის იარა. დაოსებულმა მუწუხარებით ჩაჰკიდა თავი. ამ დროს მოესმა იქვე ჭრტის ხმა, შემზარავი. სახე-დამანკებით ვარს მოალო სიბნელის თვალი; შეჰკივლა: „ღმერთო, საითაა ჩემი სავალი? ამ შენ, განვებზე, გულის სატრეო რათ მომიკალი, რათ ჩამინერგე გაუქრობლად ცეცხლის ალი? მომეცი უკან, დამიბრუნე ჩემი საუწყვე; რად გაუჩრე ენა ტკბილი, რათ დაამუნჯე, მიწის ქვეშ მოჰყვა, ზნელმა ძალამ აჯობა იმას; მე აქ დამტოვა, რომ ვაღნივედ მას ცრემლით წვიმას. თუ ამოველიჯო ჩემს გულთან დარიდ მუწუხარე გარდავივიწყო და კვლავ ვაგებდე, ხმა მონარნარე... მაგრამ... ახ, არა! რაც ვატყულებ—ალარ მრთელდება. ჩემი ცხოვრების დრო და ეამიცი სწრაფად სველდება. გამისტრეს ფეხი, მივგორდები სამარის კარსა და ჩემსა სატრომს ჩავეკვრები ტკბილ მოუბარსა!“ ასე მოსთქვამდა ის ზედკრული, ტანჯული ქალი, მთლად დაჰქრობოდა კობტა მკერდი, ბრეკ, ბროლ-ფიქალი; ზედ დაეჩნა დალი თვისი ვამქრალ სიყვარულს, ნაკადლისებრ დაეღარა სახე ცრემლის რულს... სამი დღე არის მიაბარეს სამარის კარსა სამი, ვინც უყვარდა, ევლებოდა ტრფიალით გარსა; სამი დღე არის, რაც ვაიქრა ტყეში, მუწუხარე, რომ სამუდამოდ იქ ედინა ცრემლი, მქუხარე... ხშირ უღრან ტყეში დადიოდა, როგორც ეული, სხეულზედ ეცვა სამოსელი მთლად დახეული..

ა. კუბარაშვილი

ნსაკუნზავად: ჩვენ კი დასწულეგული ვართ, განსაკუთრებით დასწულეგულია ჩვენი სოფელი და ერთი მიზეზი ამ უზედუბერსა არის უცილინარობა.

ციებცხელებმა არის ჩვენი ისტორიული მტერი. არავითარ მტერს არ მოუყენებია ჩვენთვის იმდენი ზიანი რამდენიც ამ საშიშედ სენს, რომელიც ჩვენი ქვეყნის ზოგიერთ კუთხეს პირდაპირ ანადგურებს.

ამ სენთან ბრძოლა ძნელია და ეს არის დიდი სახელმწიფოებრივი საქმე. ის უნდა ითავის მთავრობამ. ხოლო სოფლებმა ამ სენისა შეუძლია თითოეულ ოჯახს, ყოველ სოფელს, მაგრამ ამისათვის საჭიროა ცოდნა.

სახალხო წიგნი მეცნიერების დარგიდან ჩვენში მეტად მცირეა; თუ არის, ისეთი ვინთაა, დაწერილი, რომ საოფლის გლეხი ვერ გაიგავს.

მაღარობის შესახებ არის ჩვენში მეტად კარგი შრომა ექიმ რუხაძისა, მაგრამ ეს წიგნი სახალხო არ არის.

ამ ნაკლს ავისებს ექიმ მოლოურის „ციებცხელებმა ანუ მაღარა საქართველოში“.

ავტორის აუღია მოთხირობის ფორმა და მთელი წიგნი საუბრის სახით არის დაწერილი. პირადათ მე ასეთი ფორმა ყველაზე უფრო მიზანშეწონილად მიმაჩნია ყოველი სახალხო წიგნისათვის. წიგნი დაწერილია წმინდა ქართული ენით, ყოველი მცენება და დებულება ისე სადა და ადვილად არის გადმოცემული, რომ ყოველი მოუხადებელი მეცნიერისათვის სრულებით გასაგებია.

ავტორის საუცხოვრად სცოდნია ხალხური ენა და გლეხს ესაუბრება მისივე ენითა და მისივე სიტყვებით.

სახალხო წიგნის ავტორს ერთი დიდი დაბრკოლება უდევს წინ: პოპულარიზაციის გულისათვის სულ ხშირად მახინჯდება მეცნიერობა.

ეს სიძნელე საუცხოვოდ გადაუღახავს ჩვენს ავტორს: მეცნიერება იმის წინაშე უნაკლოდ არის დაცული ამავე დროს ყოველი მცენება მეტად მარტივად არის განმარტებული და გადმოცემული.

საერთოდ წიგნი ნიჭიერად არის დაწერილი და სასურველია, რომ ფართოდ გავრცელდეს და ყოველი გლეხის ოჯახს კარი შევლოს.

56 გვერდზე ავტორი იხსენიებს ბურთულეების ჩენჩოს. გაცილებით უკეთესია ჩენჩოს მაგეირად გარსი, მით უმეტეს რომ ეს უკანასკნელი სიტყვა უკვე მიღებულია ჩვენს სამეცნიერო მწერლობაში.

ივ. გამართელი

სასარგებლო წიგნი

ი.ა. ლომაური

ციებცხელებმა ანუ მაღარა საქართველოში.

ჩვენი ხალხი ბუნებისაგან ნიჭით არის დაჯილდოებული, მაგრამ ცალკერა ნიჭმა არა ჰქანას, თუ ის ცოდნით არ იქნება განავითრებული.

ცოდნა დღეს ყველასათვის არის საჭირო განსაკუთრებით გლეხობისათვის, რადგანაც მისთვის იწყება. სრულებით ახალი, უჩვეულო ხანა. და რომ ახალ ცხოვრებას შესადგერი ნაყოფი გამოაღებოს, უსათუოდ უნდა აღიჭურვოს ცოდნით.

ჩვენი უდიდესი მტერი არის ცოდნის უქონლობა. ჩვენი ქვეყანა არის საუცხოვო მხარე მეურნეობის ყოველი დარგის ასაყვავებლად. ჩვენი სოფელი კი დარიბია, რადგანაც მოკლებულია სამეურნეო ცოდნას. ჩვენი ქვეყანა იშვიათი კურორტია ყოველგვარი სნეულების გა-

მონსტანსინა ჭიჭინაჰა

(ესკიზი)

რაკის დღემდარე, პირამილებად აღმართული მთები. ჩანჭქერების მუწუყვეტელი ხმაური. ასავერდებული ველები, დამწუხვებული ცხვირი და ყვავილები. დამიანი და იღუპალებით მოცული ნაძვნარები. უმრეტე დენით მოხეტიალი წყაროები, რომლის გარშემო განთიადის ეკამ თავს იყრია სალალობოდ ნახო ველები. ცის ლავეარდებში ვარდისფრად ანთებულ ღრუბელთა ქარავენების მოგზაურობა... საღამო აქ მოდის როგორც დადილი ქალწული და უკანასკნელი გალიემებით კვება მთის ნარბალებში. მსუბუქ ოცნების მორეგში ჩაბრუნული მუწყმის ნაწლიანია სალამურის ქრუანტის მომგვრელი ხმა. ნიაგები არხვევენ ტბიდან ატყორცნილ ღერწაშს და ისმის ფოთლების ნელი შრილი.

მის. სუსუნაივილი

ავტორი ისტორიული რომანის „შია წყნეთელი“, „უარდანია“, „მღელვარ ტალღებში“, „Комниченка“ და სხვა. მისივე რედაქტორობით გამოიცა „ხაქართველთა მატონომიის ფაქტიური მახალები“—6 ტომად (1200 გვ.). ამ მოკლე დროში **მხ. მირიანი** მიემგზავრება ჩრდილო-ამერიკაში უმაღლესი მპეციალური სწავლის დასამთავრებლად.

როინი: ხან სუსტი, როგორც სწული ქალი და ხან გაშვავებული მრისხანე რუხი ნადირი, დატვირთული მრავალ და შორ საუკუნეთა მოგონებებით.

მდინარის სარკე: დაფერალი შთავარებებით, რომელშიაც იხედება ვიღაც მოსანი; ხედავს ფერწასულ სახეებს მოცეკველე ლანდებისას და ეფერება მათ უნაზესი სიყვარულით. სული მისი ხან ნაზია, როგორც გაზაფხულის თნთქვა და ხან გაშვავებული, დემონური, ცხელი ანთებით.

დაღლილ ფეიქრებში მიეძინება მდინარის მწვანე ნაპირზე და ხედავს სიზმარს: თავდაბრილი, მგლოვიარე მანდილოსნები ტირიან მასზე და იგონებენ მის დაკარგულ და სამარადისოთ განუმორჩებელ ახალგაზრდობას, გაფრენილ დღეებს სიცოცხლისას. მღერაიან ელეგიებს შორეულ გიმნისფერ დამეგბეზე...

უტბად, მშებენ ანთებთან, ზღაფარ შუქთა შადრევნები ვადმოიღვრებიან ოცნების უსაზღვრო ცაზე და შარავანდელი მისილი, პოეზიის ჩუმი რაინდი ვახელებული ლანდებით მოასკდება ეკრანზე... სიხომ კონსტანტინე ჭიჭინაძეა, უნაზესი გრძობებით, უყვადვი სიმღერებით, რომ შემოიჭრა ქართული პოეზიის აფერადებულ ბაღნარში და მოიტანა უტკნობი მთის ყვავილების სურნელზეა.

კონსტანტინე ჭიჭინაძე მდიდარი ინტუიციის პოეტია, რომელმაც შესძლო განეჭვრიტა მშობლიური ბუნების ვიზიონერული სახე.

„როინის აპოლოგია“—ში მოცემულია უხვა პოეტური სახეები მოქნილი და უზბილესი სტიტიკონებით, გამთბარი უნაზესი გრძობებით და მუსიკით. აქ დემონური, აფორაქებული სულის გაქანებაა, რომელმაც არ იცის არავითარი საზღვარი და დაბრკოლება.

„მოგზაურობა ანთებით“—ეს სიხომ კოსმიური ასახვაა სამყაროს, განათებული დანტეს ღვთიურა ცეცხლით. ლამაზია მისგლა ძველი კულტურის ქვეყნებთან: როგორიც არის საბერძნეთი და რომი, რომელთა ნათელ საუკუნეებს ამეტყველებს შესაფერი რიტმით. მხოლოდ დიდ და უსაზღვრო ინტუიციის პოეტს შეუძლია განიცადოს ის ილუმინება მსოფლიოსი, რომელიც აქ არის გადაშლილი უსივრცო ლანდშაფტებათ. მეორე: მხარე: ჩრდილოეთის პოლიუსი, სადაც გაყურობთ ცივი და ნერვული კანკალი გარემოსი, შემოსილი მარადიული თოვლით და ყინვით. პოეტი ვერ ასწრებს ყველას და ყველაფერს თვალთ მოავლოს და სინანულით ამბობს:

„ოკული ჩაფარი ჩანთიანი დამზრალ ხელებით დავარდნილ რქის ტარს აიღებს და ავებს დანაზე მე გამახსენდენ ზანგები და მალაელები... ღმერთო, რომდენი ვინმე ცხოვრობს ამ ქვეყანაზე! უტბად იტაკებს მას მზის ცხოველმყოფელი სინათლეებით და მიიჩქარის მისკენ, სადაც უერთდება ურიცხვ პლანეტებს, რომელთა ილუმინებით გაოცებული ხედავს მარადისობის უდაბნობებს:

„იქ მშებობა ქვიშასავით დაუღვეველი, მაგრამ სულ ყველას მოინებებს შვეი მუცილი; ყამთა დენის და სივრცეების იგი მგველე ყველგან გაჩნდება შტანდარტივით აწეულ ცელით“. კონსტანტინე ჭიჭინაძის პოეზიაში უხვად არის ეროტიული განცდები, დათენილი შორეულობით და მგრძობარე ლირიკით.

მის ლექსთა შორის აღსანიშნავია გარდა პოემებისა: „finis“, „კორინა“, „აკაერული“ და სხ. მე ვგრძობ კონსტანტინე ჭიჭინაძის როგორც სერიოზულ და ნიჭიერ პოეტს, რომელიც სათუთი მოკრძალებით და ღრმა დაკვირვებით ეპყრობა ხელოვნებას. კიდევ მეტს მოველი მის მაღლიან კალმისაგან.

არნო დიელა

რით უნდა დავაპვიკვირეთ ქართული სტაგონი 300 წ. თავი?

(ქართული ერის საყურადღებოთ).

XIX და XX საუკუნეთა გამოკონებებს (მეცნიერებასა და ტენიკაში) მთელი კაცობრიობა განცვიფრებაში მოჰყავს, მაგრამ ვერც ერთი გამოკონება ვერ შეედრება ჰუტენბერგის მიერ 450 წ. წინად გამოკონებულ ბექვდითი საქმეს. (შემდეგ ეს გამოკონება 2000 წ. გაუმჯობესდა).

ერთი ჰენიოსი ამბობს: „ერის სიმდიდრე, მისი ულა-ტიდება ლიტერატურაა“. მართლაც, რა სიმდიდრე შეედრება ლიტერატურას? მასთან შედარებით ყოველივე არაააა!

აბა მითხარით, რა იქნებოდა ბექვდითი სიტყვის გარეშე აღამიანის ცხოვრება?—რით შეიძლებოდა ასე

მგრინავი შვილი.

საშინელი უბედურების მსხვერპლი

1925 წ. მარტის 22 ჰაერობლან "იუნკერს"-ზე გაჩენილ ცეცხლის დროს დაღუპულნი

მგრინავი ხალარაძე.

სწრაფად განვითარებულიყო და გავრცელებულიყო უწიგნოდ, უგაბეთოდ, უსკოლოდ: სწავლა, ცოდნა, განათლებას ამდენი ახალ-ახალი გამოგონება შედეგია მხოლოდ ბეჭდვითი საქმის განვითარებისა.

ჰუტენბერგის გამოგონებამ ქართულ ენაზე, 15ც წ. შემდეგ, პირველად რომში იყო მუშაობა 1625 წ. და წელს, 1925 წ., შესრულდა **სამახი წილწა**.

იუბილე ჩვენში ზნორია: მოარულივით მოედო, არა იურ მარტო ჩვენს დედაქალაქს, არამედ დაბა-სოფლებშიაც იგი ყოველდღიურ მოვლენად გარდაიქცა...

მაგრამ მე ვფიქრობ ასეთი იუბილე ქართველ ერს საუკუნოებში არ შეხვდება, მისი სხვისთან შედარება შეუძლებელია, გადადება ან დაიფიქება ყოვლად მიუტყეებელი.

დღეს გამოიდებებული ქართველი მშრომელი ხალხი ვალდებულია ეს 300 წ. თავი დიდი ზემოთ იდღესასწაულოს და რაიმე საშეიღისშეიღო საქმის შექმნით აღნიშნოს.

საქართველო, რაც იგი რომანოვების იმპერიას „დაუქმობილდა“, 117 წ. განმავლობაში მოკლებული იყო საკუთარ თავისნიობას როგორც პოლიტიკაში, ისე ეკონომიკაში...

ცენტრი წინააღმდეგი იყო ჩვენში ყოველგვარ თვითმოქმედობას, საკუთარ მრეწველობის, რიგიან და სასარგებლო მძალა თუ საშუალო სპეციალურ ცოდნის შესაძენის სასწავლებლის დაარსებისაც-კი, რადგან ადგილობრივი სასწავლებლები, ადგილობრივი ქარხნები და სამრეწველოები ქართველთათვის ხელმისაწვდომი, ადვილათ (კოდნის შემქნენ, თვალის ამხელი და შემაკავშირებელიც იქნებოდნენ... ეს კი ცენტრს, იმპერატორს, ჩვენს გარუსების, გადასახლების, დაქსასების და სამაგიეროდ რუსების ჩამოსახლების პოლიტიკას დამლუპველად მიაჩნდა...

აი, ამით აიხსნება ის გარემოება, რომ ამ ბუნებით მიდარსა და შემიქულს ქვეყანაში, ამ მთელ იმპერიის ფიქრ-მარგალიტი“ (ნიკოლოზ II-ს სიტყვებია), რომანოვების მეფობის დამხობამდე არ იყო მთელს კავკასიაში, ამ სამ ისტორიულ, კულტურულ გრების, სამი რესპუბლიკის ტერიტორიაზე, არც ერთი უნივერსიტეტი,

არც ერთი საშუალო სამეურნეო, ტექნიკური და სპეციალური ცოდნის სასწავლებელი, არც ერთი საქსოვი, ან სხვა რაიმე ქარხანა და სამრეწველო დაწესებულება, სადაც 40 მუშის ადგილი მაინც ყოფილიყო. მოკლედ: მეფის მთავრობას არაფერი არ ემეტებოდა ჩვენთვის, განაპირა ქვეყნისთვის „ინოვაციებისათვის“.

მეფისა და მისი მთავრობის დამლუპველ პოლიტიკას, მთელი იმპერიის ტერიტორიაზე, რაოდენიმე მილიონი რჯულნი და სასიქადელუო მამულიშვილნი შეეწირენ და როცა ამით ისხლის ზღვა კალაპოტს ვაღსცილდა, მეფე და მისი ტახტი უფსკრულში ჩაითრია და ჩაღუბა, მხოლოდ ამის შემდეგ შეიქნა შესაძლებელი საშუალო და უმაღლესი სასწავლებლების დაარსება, ჰიდრო-ელექტრონის სადგურების აგება, საქსოვი ქარხნების და სხვადასხვა სამრეწველოების ამუშავება და მოკლე დროში, მე ვფიქრობ, უფრო ჩქარის ნაბიჯით გამოავლდება მათი რიცხვი ჩვენს მხარეში...

მაგრამ... მაგარიც ისაა, რომ ქართველი ერი ამას ვერ მოუცდას, ქართველი მშრომელი ხალხის საარსებო მორიგ საკითხში გადაუდებელია ეს 300 პ. თავის საწვლევინად დღესასწაული და ამ დღესასწაულის საზეიმოთი საჭიროა მან შექნას ისეთი ხასიათის საქმე, რომ ამით მთელი ერი ამავაზდეს, მთელი მშრომელი ხალხი სარგებლობდეს: მართლა საზეიმო, საამაყო და იმავე დროს სასარგებლოც იყოს...

ასეთი საქმეა დღეს ჩვენთვის ქალაქის ქარხანის დაარსება.

ქალაქის ქარხანა ბეჭდვითი საქმეს ყველაზე მეტათ ვასაქრობება.

ქალაქის ქარხანა საქართველოს ტერიტორიაზე 100 ჯერ უფრო სასარგებლო და ადვილი ასამუშავებელია, ვინმე სხვა ადგილებზე.

ქალაქის ქარხანისათვის არსად არ არის ისეთი პირობები, როგორც საქართველოში; განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოში.

ქალაქის ქარხანა ისე დაშორებული დღეს თითქმის არც ერთს მხარეს არ აქვს, როგორც ეს საზოგადოთ ამიერკავკასიის ერებს და სპარსეთს.

ამ 10 წ. წინათ კავკასიაში ქალაქი ფილანდილიან მოდიოდა: ზღიერ, წყნარ ოკეანზე უნდა შემოეცლო და ეკესი თვის შემდეგ მოსულიყო.

დღეს ზღიერ გამოგზავნა შეუძლებელია და სამაგიეროთ 4 ჯერ მტეი ფასი უნდება მოტანას და ქალაქიც 4 ჯერ მტეი ფასობს...

სულ სხვა იქნება, როცა ქალაქის ქარხანა ჩვენში იქნება...

ქალაქის ქარხნისათვის მასალები არსად იმოდენი არ იშოვება, რამდენიც საჭიროვდება. დასაყვებლად საქართველოში შეიძლება სამი-ოთხი ქარხნის ამუშავება. ვერც ერთი ქარხანა და ვერც შავი ქვა, მარტო ეკონომიური თვალსაზრისითაც რომ შევხედოთ, მაშინაც ვერ მოგვეცემს იმას, რასაც ქალაქის ქარხანა...

არც ერთს ქარხნის წარმოებას და ნაწარმებს დასაქირდება ჩვენში იმდენი მუშა-ხელი, რამდენიც ქალაქის ქარხანას და ნაწარმოებს.

ამისი დაწვრილებითი აღსნა და განმარტება ახლა, ამ წერილში შეუძლებელია, —ამაზე მეტნება ცალკე დაწვრილებით დასაბუთებული მოხსენება. მხოლოდ ამ უბედურად ვიტყვი, საჭიროა ამ დიდი დღესასწაულისათვის სახეივით ვეშალოთ: გავემართოთ ბეჭდვითი საქმის პირველი გამოფენა, დეკარსით ამ დღესასწაულის სახეივით ქალაქის ქარხანა და ამითი დეკავიერგვიერთი ის დიდი საქმე—გონების ლამპარის წყარო—რომელსაც წვიგნიობობა ეწოდება. *)

15 მარტი, 1925 წ.
ფელქაქაძე.

ქ. თვართქილაძე.

უკანასკნელი ყუთები

(დასახული. იხ. „თ. და“ ც. № 6)

მღვ. ვერაფერი გავასწორებ, მიიღე წმინდა ზიარება (წამოდგება), „სახეივით მამისათა და ძისათა და წმინდისა სულისათა“. რა გქვიან სახელი? (მოუტანს კოვზს).

განწ. გესმის, არ მინდა მეთქი! თუ ყველაფერი გდინაშაულია, რაც მე ვსთქვი, დეე წავგყვდე. მაშინ თქვენი ღმერთი, რომლის არსებობაც ეგრე სპეციური მიმანინია, თქვენი მოთავრბასავით უკანონო ყოფილია.

მღვ. კმარა, ნუ შეურაცყოფ ღმერთს. (კიდევ მიუტანს კოვზს) ეხიარე...

განწ. რადგანაც არ დაგიშლიათ, მომიციტო (გამოგლეჯს კოვზს და დაღვრის), ახლა შეგიძლიათ წვახედით, თქვენი გზა მოსებნით.

მღვ. (გაბრაზებით) რას სჩადი, შე ავაზაკო, შე კაცის მკვლელო, პირუტყვო... არ გეყო ამდენი ცოდვებით, ემაც დაუმატე!

განწ. (ხელს მოკიდებს და მეორეთი კარებს უჩვენებს) კარგი, კმარა, გასწი... მომშორდი, დამასვენე.

მღვ. (ხმის აწვეით) ხელითაც მესხე! იყავ წყუული ღეთის პირისაგან, გჯავახობის გენა იყოს შენი სამუდამო ბინა, ალითა და ცეცხლით განწყვეტილი იწოდეს შენი ბოროტი სული.

განწ. (ხმა-მალა) კარგი, მომიცილო, თავი ნუ მომაბეზრე.

მეტ. (შემოდის) რა ამბავია, რას ხმაურობ? (მღვდელს) შეურაცყოფა ხომ არ მოგაყვინთა, მამაო?

მღვ. ავაზაკი მუღამ ავაზაკია სიკვდილის წინაც, მას მიავსებო რაიმე სიკეთეს უნდა მოეგოდიოთ?

მეტ. ეგ მე არ შემიხება, მობრძანდებით თუ ღარჩებით?

მღვ. მივიდვიარ. (გადიან).

განწ. ვანა მავათ ავის კარგისაგან გარჩევა შეუძლიათ? ვანა ოდესმე ეგენი სიმართლეს იტყვიან?. ვანა მათ სხვაზე ნაკლები ცოდვა აწვეო კისრება, რომელსაც ეშმაკურად მილაენ და თავს სხვას უტოდებლათ აჩვენებენ... (წამოდგება) რათ არ გამოგზავნეს აწი, ნუ თუ ვერ მოახერხებს... (პაუზა) ზეალ ამ დროს მე უკვე აღარ ვიქნები, ჩემი მძოვარი მივდებელი იქნება შიგანში კია-ლუთია საღერწნელით. (რუკებ წამობტება) უ, უ, უ, საშინელება!..

(ბოლთასა სცემს. პაუზა. შემდეგ ისმის სამჯერ, სა-სამი რაბუნე კედელზე). ჰო, ვგონებ მეფახიან (მიღის კედელთან, რაბუნე მეორდება). ჰო, მეფახიან. (მიღის. ისეთივე პასუხს აძლევს რაბუნით). რა უნდათ აწი (ყურს უდრებს, ისმის რაბუნე ორი ერთად, შემდეგ სამი, მერმე ორი და დასასრულ ოთხი) გამოუზნავითა. ძალიან კარგი. (აძლევს პასუხს რაბუნე დარაბუნებით). ვგონებ მივაღწეე თიხანს (წამოდგება და გაივლ-გამოივლის). კარგია ნუ არ დაუჭირებს... მაგრა სულ ერთია, ცოცხალი მიინც არ დავენებდები მაგ ჯალათებს... (პაუზა) მოთმინების თილა ამეცის, მოხდეს რაც მოსახდენია, მოვისვენებ მაინც.

ტუხალი (ხელს შემოყოფს და რალაცას გადმოავდებს) აჰა, გამოგზავნენს, ფრთხილად იყავი, არ გინახონ თეარა კარკერში ჩავადებენ...

განწ. (აღტაკებით) დანა არის!

ტუხ. დანა არის.

განწ. დიდათ გმადლობთ, მეგობარო, მადლობა ამხანაგებს.

ტუხ. თუთუნი ხომ არ გაკლია?

*) ქალაქის ქარხნებს და ქალაქის მუშაობას მე საფუძვლიანათ გავეცანი 1895 წ. ამ დროს პეტროგრადში პირველი გამოფენა იყო ბეჭდვითი საქმისა. გამოფენაზე და ფინანსდებით ქალაქის ქარხნის ნახვამ გამოადიღელეს ამისი საფუძვლიანათ დაფინანსებება, განკნობა და მისი ყოველივე საიდუმლოების შესწავლა...

ისე დამაინტერესა აქ საქმეში, რომ გადავწყვიტე ქალაქის ქარხნის დაარსება გურიაში 1900 წ. (ქარხანა უნდა დაეარსებინა 1895-96 წ. დაარსებული გურის საჯარო-სამრეწველო აზნაზარია „შუამავალი“ ფირმით). მაგრა? 1898 წ. მე „შუამავალი“-ს გამგის თანამდებობიდან გადაამყენეს (არა „შუამავალი“ წვერებმა) და ქალაქის ქარხანაზე დავიწყებ ს მიეცა დროებით... 1902 წ. ბათუმის ენდნარმერთამ იზნადიდება მომიცა: „უკეთუ შენით არ წახტალ ქუთათისის ლუბრინიდან და ბათუმის ოლქიდან, მერმე ჩვენ თითონ გავგზავნით უფრო შორს, ცეს ადგილებშიო...—მე, ჩემდა უნებურათ გადმოვიღე ტღილისში... 1910 წ. კიდევ ვაგზართუ ერთს დიდ და მთავრად და ქალაქის ქარხნის მცოდნე კაცთან ლაპარაკი (ეგ მე-გიოდამკინი), დეკავიერგვი ადგილიდან და მასაც გავცანი გუგვილიე. მან სამეგრელოში დადანიგს რ იყოდა დიდი მიწებებში. მშობლი, ქალაქის ქარხნისთვის, მაგრა 1914 წ. ომის გამოცადე ის შემდეგ გსცე დავიწყებ ს მიეცა. ახლა ეს მამულითი თვისუფლია, იგანე გაიშვამკინი ახლაც აქ არის და გამოსადგია პრაქტიკული რჩებისათვის.

განწ. კარგი იქნება, თუ დამიტოვებ, წამართვინ...
ტუს. პა, მეტი არა მაქვს, რათ არ შემატუბი...
 მშვიდობით, ყოჩაღათ იყავ. (გასცილდება სიმღერით
 „ამაღამდელი კამათი, ნუ გათენდები მალეო“-ს ხმაზე).

განწ. ესეც ასე! (აიღებს დანას) კარგი მკრელი ყო-
 ფილა. (მაღვს ქუღში) ახლ კი მივაღწევ მიზანს.
 (ისმის ზარის ხმა, კარების რახა-რუბი და მეკარის ყვი-
 რილი: „შემოწმება იწყება, დაემზადეთ, სმენა“).

განწ. დაპრა უქანასქნელმა თამაჯ, მაგრამ ბედნიე-
 რება შეწყვა... ჩემს სიცოცხლეს არ ჩავბარებ იმ მურ-
 ტალ ხელებს, რომლებსაც იგი ჩემთვის არ მოუცია. (შე-
 ბრუნდება წამოსაწოლად).

მეკ. (უცებ შემოდის რევოლვერ-ამოწედილი) სმე-
 ნაა, ხელები ზევით! (განწორულივ უცებ გაშეშვება და
 ხელებს ასწევს ზევით, მეკარე სჩრკეს) გაიძვრე უხვი, მა-
 ლე... ვინ იყო ახლა შენთან?

განწ. არავინ.
მეკ. როგორ არავინ, მე თვითან დავინახე.
განწ. თუ დაინახე, მე რაღას მეკითხები?!
მეკ. იმტომ, რომ არ შეიძლება, ეს კანონის დარ-
 ლვევა არის.

განწ. გეუბნები ჩემთან არავინ ყოფილა.
მეკ. ეგ ჩემთვის სულ ერთია, გეუბნები არ ვაბედლო,
 აწი არ ვაბედლო, კანონის დარღვევა ყველასთვის აკრძა-
 ლულია. (გადის).

განწ. (თვალს გააყოლებს) სულელი, არავინ უნახავს,
 მაგრამ დერეფანში გამგელე ტუსალი რომ იპოვა, მაინც
 შევწინდა, იფიქრა სიფრთხილეს თავი არ სცეკავაო და
 მანც გამჩრკია... (პაუზა) მომეზრდა მოლოდინი, არც
 არავის მოუცილე, რათ უნდა მოუცადო, სულიერი ტან-
 ჯვის მეტს რას უნდა მოვკლდე? (პაუზა) ეგ ძალიან კარ-
 გია ჩემ სიცოცხლეს რომ მე უკვე დავეპატრონე. (პაუზა)
 ეპ, რა უდროო დროს ბნელდება ჩემი მზე! კიდევ ბევრი
 რამის გაკეთება შემიძლია. (პაუზა) საწყალი ჩემი ცოლ-
 შვილი, ჩემი პატარა ბიჭიკო; მან ჯერ არც ეს იცის ვინ
 არის მამა მისი... კმარა, კმარა სილაზრე, შორს ჩემგან
 მე არას დროს ლაზარი და ვყოფილვარ და არც მინდა
 ჩემი სიცოცხლის უქანასქნელ წუთებშიც ასეთი იყო,
 ბრძოლა, ბრძოლა ბოლოიდე... ბრძოლა გამარჯვებამდე...
 მაგრამ მე რომ დამეარცხდი... (კოტა ხნის შემდეგ) მგ
 არაფერი ჩემი აზნახავები გამამარჯვებენ...

ციხის უფროსი (გარყვანა ხმაურითონ და ლაპარა-
 კით) ერთი წყება მარჯვნივ, მეორე მარცხნივ, თქვენ
 ორი კი ჩვენ შემოგვეყვიო, დანარჩენებს დავიძახებთ თუ
 საჭირო იქნება. (მეკარეს) კარები გაღე.

განწ. აჰ, უქანასქნელი წუთებიც ყოფინისა, უნდა
 დაიწყოს არ ყოფნა. ახა, ყოჩაღათ, ახლა მინდა ყოჩაღობა.
 (წელში გასწორდება).

მეკ. (უცებ შემოდის) სმენაა! (შემოდინან ციხის
 უფროსი, მღვდელი და ზედამხედველები).

ციხ. უფ. თანახმად სამხედრო-საველე სსამართლოს
 დადგენილებისა, თქვენ გეკონდათ ვადაწყვეტილი სიკვდი-
 ლით დასჯა; ვანჩენი უნდა მოყვანილი ყოფილიყო სის-
 რულეში ორმოცდაათხ საათში. მოეზნადეთ. (მღვდელს)
 წმინდა ზიარება მიიღო მამაო?

მღვ. ზიარების მიღებამ უარი განაცხადა. (ტუსალს)
 მოდი შეიღო გონს, შეგინდობ ყოველივე იმ დანაშაულს,
 რომელიც ჩემს წინაშე მიგიძღვის და წმინდა ზიარება
 მიიღე.

განწ. არას დროს... მე დამნაშავედ არავის წინაშე
 არ ვთვლი თავს.

ციხ. უფ. სტყუი, უსინდისოდ სტყუი შე ავაზაკო.
განწ. აივახტე მე კი არა, ის არის, ვინც უდანაშაუ-
 ლით სჯის ადამიანს, ავაზაკები თქვენა ხართ.

ციხ. უფ. კმარა, წამოიყვანეთ.
მეკ. მოგვეყვი! (განწორულივ არ იძვრის) მოგვეყვი
 გემის რას ვაჩრებულხარ!!

ციხ. უფ როგორ! არ მოდის?!
განწ. დიახ, არ მოვიდვარ.
ციხ. უფ. რაო, რას ბოდავს. შეკარით, წამოათრიეთ.
 (მეკარები ყოყმანობენ).

მღვ. უქანასქნელი რჩევაა, შეიღო ჩემო, ნუ ურჩობ,
 დამეორილე კანონს. კანონი ყოველთვის ღვთის პირით
 მოქმედებს.

განწ. სტყუი, ყველა სტყუით.
ციხ. უფ. ვესმით თუ არა ჩემი ბრძანება, თქვე
 ბრიყვებო, რას ვამტრებულხართ. (მეკარები დაეტყე-
 ბიან ტუსალს).

**(ისმის ხმები: „შეკარით, შენ ხელები დაუკავე“, „ბაწარი
 მოიტა“ და სხვ.).**

განწ. როგორ, ძალით ვინდათ წამოიყვანოთ?! არას
 დროს... ჩემი სიცოცხლის მზარძანებელი მე თვითვე ვარ,
 (ხელი შეუტყვეს) გასწით, არ მომიკაროთ, თორემ ძალ-
 ლივით დავახრწანო. (ხელს გააშვებინებს და დანას აშოი-
 ლებს).

ციხ. უფ. დანა ჰქონია, სიიდან? ვინ მისცა? სწრა-
 ფად დატრილობით, ეი ჯარისკაცებო ხიშტები! (ჩიჩქოლო).

განწ. ტყელით სცდილობთ, არ მოვცემთ საშუა-
 ლებს თქვენმა ჯალათმა თავის ძალა ჩემზე გამოსცადოს.

ციხ. უფ. სწრაფად, ყოჩაღად, წაართეთ დანა.
 (ჩიჩქოლო).

განწ. არ მომიცილებთ?! მაშ მე თვით მოვცილდე-
 ბით. (დანას დაიკრავს გულზე)

საერთო ძახილი: „მოასწრო, დანა დაიკრა“...

ციხ. უფ. (მოდის მასთან) უკვე გვიანდა ყველა-
 ფერი... ყველას დაჯახრობთ, დაჯიბოვთ სამსახურიდან,
 კარცერში ჩავალობთ; რას აკეთებთ? საკანში დანა სია-
 დან ვანდა?! (ერთ მათგანს) მორიგე მეკარე ჩასეთ კარ-
 ცერში წყალის მეტი არაფერი მისცეთ (მეორეს). გასწი,
 ახლავე იქმის დაუძახე. (ჩააშურდება მომავლავს, საერ-
 თო ღუმელი).

**(ისმის ტუსაღების სიმღერა მეორე სავანიდან: „შენ
 მსხვერპლი გახდი“)**

განწ. აწი მაინც არ მომიცილებთ?!... თქვე ნაძი-
 რალეზო... სისხლის მსმელებო... მოსვენეთ... დასტბით...
 მაგრამ თქვენი კანონი... კანონი... ვაგიორუვდათ... (კვდება).

ციხ. უფ. მოკვდა?! (მღვდელს) აღსარების დროს
 არაფერი უთქვამს საიმისო?

მღვ. ბევრი ვეცადე, არაფერი სთქვა.

ციხ. უფ. (ყვირილით) ოჰ, ეგ ძალი, ეგაა.. არა-
 ვის ვაპატივით უმოქმედობას, ყველას პასუხისგებაში
 მიგცემთ, შვეასწავალით თქვენ როგორ უნდა კანონის
 დაცვა.

**(საერთო ღუმელი: ნელა მოდიან, ისმის იგივე სიმ-
 ღერა. თარდა ნელა ეშვება).**

დაკარგული სხანისმეცხველქვეყნის

ბაგრატ შუხნაძე

ქ. ხაშურის მასწავლებელი და სცენის-მთავარი, ოცდაათწლეულ მეტია სამოს-წავებელი და სასცენო ასპარეზო მუშაობს 1924 წ. გაღუბანს 25 წ. მოღვაწეობის ოქმილი.

პიკნა ფელეტონი

„ჩვენებური იუბილე“-ს ავტორის საპასუხოდ (იხ. „თეატ.“ და ცხ.“ № 6).

ხარატი ხარ შენ უბრალო, მე მდელი მერყენებ-ლი, ხან კინძოდ და ხან სოვდაგრაღ— „მატყუნებდი—გატყუნებდი.“

თქვენს შეკითხვას მე ეზობი უბასუხებ, ძმაო კიკო, — სხვა ნუგეში არ გეწყობა, მის მითხარი, მე რა ვიყო!

სამსა იგავს მოვასენებ, იქნებ არ გაქვს გავონილი, გულის ყურით მოისმინე, ეგებ დამჩრე კმაყოფილი.წ

იზავი პიკაველი,

როგორ ახსვალა მოლამ ვირს ანბანი. ერთმა მოლამ, გაიძვირა, საქმე რამ ჰქნა ვასაკერი, წერა-კითხვის შესასწავლათ აიყვანა ერთი ვირი. გაურიგდა ვირის ბატონს (ვირზე მეტად ჭკუის პატრონს); მე ამ შენს ვირს, არ ვასაკერს, ოცდაათ წელს (მცირეს არ გრძელს) წერაკითხვას შევასწავლი... და აილი ვასამჯელო ვერცხლი, ოქრო მან ბაჯალო...

კოლმა ჰქალბა: მოლა, რა ჰქენ, რა მიქარე, რა მორომე, ვირის სწავლა, აბა მითხარ, ვის სმენია, ვის მოსწრია? ვერ ასწავლი, დისჯემბი, სულელი ხარ, გეუნბენი! მოლამ უთხრა: ნათქვამია, დედაკაცის ჭკუა თხამ მიაპაბა თურმე ბარზე. შენც იმისი მოღამისა ხარ, მისთვის არ ხარ სრულს ჭკუაზე. ოცდაათწელი, მითხარ, აბა მცირე მანძილია? ამ ხანსა და ამ ვადაში ორში ერთი ხომ მოხდება: ან ვირი და პატრონი ფეხს გაჯიბავს-გაფეხიკდება. მე დამჩრება ოქროები და ბრწყინვალე გამარჯვება!

ტაში, ტუში, დაპირება, თბილ „ვანაში“ შეცურება, რა კარგია, გაამება, მაგრამ... დაგივიანდება.. დააქ-ქარგ, შეეცადე, საიქიოს გამგზავრება, მაშინ კიდევ ძეგლს დაგიდგამით... ყინულივით რომ დადნება!

იზავი მთოკა.

ანდერძი ენუქასი. იყო კაცი ერთი ვინმე: ძუნწი რამე პურა-ძვირი. როს კვდებოდა, მონდომა მაშინ გამს-სიღარიფო ვიძირი... და ენუქამ, ჩვენმა ვიძირმა, იხმო თავის-

თან შევიდეთ და ანდერძათ დაუბრა: ეკ, შევიდებო? ვცე-დები მარა, არ იტიროთ, არა, არა! აქ სიციცხლეს ვეთ-ხოვებთ, რაც ვიციცხლე ისიც კმარა. შემისრულეთ მე ან-დერძი, რაც კი ვითხრათ ვამიგონეთ: ასიათასი თუმანი ჭკრივ-ობლებსა დაღრივეთ, ორი ათასი თუმანიც მონას-ტერსა შეეწიეთ... სკოლაც უფსაო აავეთი, ღარიბებსა გა-მოზრდიდეთ, სამოწყალოს უხვათ სცემდეთ, არვინ დარ-ჩეს უმაღური, ყველა იყოს კმაყოფილი, ჩემი არ თქვან საყვედური...

კარგი მამი, ძლიერ კარგი! შეგისრულოთ ნაბრ-ძანები, მაგრამ ვიბრძანე, მიმილო, აბასა და გაქვს ფულები!?

— რაო, რა თქვით, რა მიჰქვართ, აბა რას ჰქვია ფულები, მე ხომ ანდერძი დავტოვე, თქვენთვის მონახეთ ფულები...

იზავი მხასამი.

მგლის კეთილშობილება. სულ ძველ დროში, უხ-სოვარში, როს არ იყო მონკავშირი¹⁾, იყო მგელი, საძა-გელი, სისხლის მსმელი, ძელსა და რბილს არ არჩევდა და ორივეს ერთად სჭამდა... მაგრამ ერთხელ... აბა ვინ სთქვა კოკა წყალზე არ გატყუნება და ავსა კაცს ავი სა-ქმე სულ ყოველთვის რომ შეჩრება... მგელსა ძვალს, მისი ბრალი, შებ შვა ყელში გაეხირა... იგძიო მგელმა აღ-სასრული, სულთნის მეტათ მოუშვირა... დაინახა იქვე წერო, დაუოქა, შევევირა:

— ვასამჯე ნათილედავ, დაიგრძელე კისერიო, ყელში ძვალი ამომართე, ხომ ხედავ რომ ვიხრჩევბიო. სიტყვას ვაძლეე სამსახური ერთი ასათ დაგიფასო. მოგ-ცე დიდი ვასამჯელო და არ დამჩრე უმაღური.

და გაბრიცდა ჩვენს წერო, ავანსა არ გამოართვა უბეთი და უსიფთაოდ წელით ძვალი ამოართვა...

წერომ უთხრა: ნათლიმამი, დროა მომცე ვასამჯელო!

— რაო, რაო! შე თავხედო, ბედავ მიხოვო ვასამ-ჯელომ! არ გეყოფა, შენი ყელი, ბრიყვი ხარ და საძაგე-ლო, ცბაში შეიწინა, ვინ მიზილია შემოკლება მომხედი-ნა... სხვა რაღა გუსურს? ვასწრე, წადი, თვალთ აღარ და-მენახო, თორემ ვფიცავ, შეგანანო, გატროო და გაევაგაზო...

დავასრულე მეც იგავი...

ეზობი.

1) მონკავშირი — მანადირეთა კავშირი.

გ. კურულაშვილი

ტყე-ტრესტის ღვინის სახელობის და დაბსკომის კეთილმოწყობა. განხორციულ-ების მუშათა კლუბების ხელმძღვანელი, სახალხო სცენის ემსახურება 1910 წ. როგორც რეჟისორი და სცენისმთავარი, ხელაბით ტენიციოსი.

სათეატრო მიმოხილვა

წითელი თმატრი

„გაყაჩაღების“ დადგმა ა. წუწუნავასი
ლივან მამუტაძე — ნიკო მახარაშვილი.

ს. მელისიძე (სიღნაღის მახარა) ქალაქ მოვავონებთ. ცხოვრების უმთავრესი ღერძი მელენობაა... ადგილობრივი სად. მუკუნანდანი აუარებელ ღვინოს ეზიდებიან... ველისციხე შიგნით კახეთის შუაგულია და ერთნაირი მანძილზე სივს სიღნაღიდან და თელავიდან. იგი დღეს შესანიშნავ საეპიკო ცენტრად ითვლება: გათქმულია მისი ბაზრობა კვირაობით, რომელზეც აუარებელი ხალხი მოდის შორეული ადგილებიდანაც კი... მცხოვრები 1500 კომლი იქნება, მათ შორის 2/3 სომეხია, დანარჩენი კი ქართველები და ურბები (რამოდენიმე კომლია). კულტურულ დაწესებულებათა შორის აღსანიშნავია ცხრაწლიანი შრომის სკოლა—600 მოწაფით, სომეხური ოთხწლიანი—200 მოწაფით და გასახსნელად გამზადებული საბავშვო ბაღი აშხ. მიხა ცხაკაიას სახელობისა...

თეატრი შუაგულს ადგომზეა. ფართო შენობაა, მაგრამ ზამთრობით ცივია... თეატრის კომისარია ს. ქალანთარივი ენერჯული პიროვნება და სცილილობს თეატრის საქმე წინაა წყვილს... წილს თეატრის შევიძინა რამდენიმე ახალი ძალა: რეჟისორად მასწ. ლ. ჭეჭანიძე, სცენის მოყარეობათ: თამარა ფერაძე, ბ. ჭაღავიშვილი და სხ. წარმოდგენები მწყობრად მიმდინარეობს, სხვადასხვაობა რეპერტუარისა მაყურებლებს თეატრში იზიდავს: არა ნაკლებ იზიდავს თეატრში სანახაობ „გასამართლებანი“. რომლებშიც ადგილობრივი ძალები მონაწილეობენ: ილია ფერაძე (ცხრაწლიანი გამგე), ლ. ჭეჭანიძე, ი. ხარულია (მასწ.), რაჟდენ შვალაშვილი, ი. ბეთქმიანი, ი. ჩეკურიშვილი და სხ. გასამართლებას დიდი გამაცოცხლებელი ეფლენა აქვს ხალხზე...

იმართება ლექციებიც, შედგნილია ადგილობრივ მასწავლებელთაგან ლექტორთა წრე ილ. ფერაძის მეთაურობით... ლექციების კითხვა დიწყო. ჯერ ხანად წაითხოვ იქნება: „ლენინი და ლენინიზმი“ და „სახქოთა ხელისუფლების განათლების ამოცანები“—ილ. ფერაძის ვიერ. დიდი ამაგი მიუძღვის წერა წითების უკიდინა-

რობის ლიკვიდაციის საქმეში ცხრაწლიან გამგის მოადგილეს ნ. ხატისკაცს, რომლის მეოხებით დაარსდა 5 სკოლა მოზრდილთათვის. ადგილობრივი გლეხთა კომიტეტი იოს. ჩეკურიშვილის მეთაურობით და აღმასრულებელი კომიტეტი შექმლებისადგაროდ კულტურულ საქმეს დახმარებას აღმოუჩენენ...

ადგილობრივ ცხდაწლედთან შესდგა სკოლის დამხმარე კომიტეტი შშოხეთაგან... ამ კომიტეტს მიზნად აქვს აღმოუჩინოს ნიეთიერი დახმარება სასწავლებელს, რომელსაც ბევრი რამ სკირდება... კომიტეტის თაემჯღობარე ი. ჩეკურიშვილი ისეთი ენერჯული პიროვნებაა, რომ სასწავლებლისთვის ბევრი რამის გაკეთება შეუძლია ჩაკუჩი.

ძუთიანის თმატრი შიგნით შნოიანი და მოხდენილია

ლია, მაგრამ მტვად ცივა ღუმელების უქონლობის გამო. ახურებენ რკინის ღუმელებით, ხალხი ზედასართულში ზის. მსახიობები კი იძულებულნი არიან ცივ სცენაზე ითამაშონ, ზშირად ჰიესის მიხედვით საზაფხულო ტანისამოსშიც, ბევრი მთოვანი ცივდება და ავად ხდება. ეს სენი ჰქონია შენობას, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლა შესაძლებელიცაა, სავადებულაც.

როგორც სცენაზე, ისე დარბაზში წესიერებაა; დასაწყისი სრულ 8 საათზე, როლებსი კიდანა, დისციპლინა დასში და სულგანაბული დარბაზი, რომელიც მთიელს უჭრადღებთ მისჩრებოთ სცენას და თამაშს უკლმოდენით ყურს უგდებს. ეტყობა, ქუთათურებს უყვართ თავისი თეატრი და აქ მოდიან შედგნებულ, გონივრულ გასართობისთვის. დასის გამგე (ზარდილიშვილი) ალლო აულია ხალხის ამ ბუნებრივ მოთხოვნილებისათვის და ანგარიშს უწევს შესაფერი დადგმით და რეპერტუარით. აქ შედგნებული ჰქონიით ის უბრალო და უდავო ქეშმარიტება, რომ თეატრი არსებობს თეატრისათვის კი არა, ხალხისათვის. რომ თეატრმა არ შეიძლება უსწროს თავის დროს და ნაძალადედავ გადახტეს თავის შშობლიურ დრამატურგიას. აქ იდგმება უმთავრესად ახალი ქართული პიესები. რეურულს დღედაღამო 10 ახალი პიესა იმ დროს, რომ დისკი ჩვენს დღედაქალაქში მხოლოდ ერთი ახალი პიესა ვიხილოთ. „ავია, თუ კარგიაო, ქალო შენი ქმარიოა“, ამბობს ქართული ანდაზა. ესევე თქმის მწერლობაზეც, დრამატურგია მუდამ მისდელი თავის დროს, მასში, როგორც სარკეში, სჩანს თანამედროვე ცხოვრება თავის ნიაზით (მეტრესი), სულისკვეთებით და მისწრაფებით. ამიტომ სამშობლო დრამატურგიის გვერდის ახვევა დაუთავებელია. აი ამ აზრით ხელმძღვანელობენ, ალბად, ქუთათში, რომ სამშობლო დრამატურგიისათვის მისუნიჭებით საპატიო ადგილი.

საერთოდ თამაშმა მშვენიერი შობაბეჭდილება დასტოვა ჩვენზე. ჩვენ ზნედავლით მშვენივრად გაწერთილ მსახიობს, რომლებიც ერთი მეორეს კი არ ეჯიბრებოდნენ თამაშში, არამედ ჰქმნიდნენ საერთო, მთლიან, შეთანხმებულ შობაბეჭდილებას.

უსურვებთ ქუთათისის სახელმწიფო თეატრს კვლავაც ამ ბუნებრივ გზით სწრაფს. სასურველია, რომ ეს თე-

ატრი ეწვიოს ჩვენს დედაქალაქს და გვაჩვენოს თავის ახალი დიდგამი მემბოლორი ნიდაგზე.
ტუილისს შჰინა ქართული პიესები, გვაჩვენეთ, ქუ-
ოათურები..
ი. ლ.

ნიდალში დიდი ხანია ადგილობრივი ხელისუფლებ-
მა უქირაბის დაარსის მუდმივი დასი, აავოს სავანებო
შენობა თეატრისათვის, მაგრამ საქირო თანხის უქონლო-
ბის გამო ეს ვერ მოუხერხებია. ამ გარემოებას ყურად-
ღებმა მიაცქია სამპროფიტორიომ და სრულიად ახლათ შეა-
კეთა პულთა კლში და მოაწყო სცენა.

პოლიტგანმანმა სამპროფიტორისთან შეთანხმებით
დაარსდა მუდმივი ქართული დასი და იანერის 24 სეზო-
ნი დაიწყო („ქრისტინე“).

ერთი თვის განმავლობაში უკვე ოთხი წარმოდგე-
ნი გაიმართა.

დასში ძველ, დამსახურებულ სცენის მუშაკებთან
ერთად შეყვინდ ახალგაზრდებიც; დასის შემადგენლო-
ბა: ქ-ნი ტყავაძისა მარ., ბოსტაშვილი თამ., ანდრონიკა-
შვილისა მაცა, ვარვარაძისა, ტყეშელაძე, ალდაშვილი;
ე-ნი: მოსაშვილი ილო, ტერ-ასტეფანატუროვი ქა., შავლია-
შვილი ს., მენთეშაშვილი გ., წულაძე ექვ., ბალაშვილი
ალ., ბილანინიშვილი ბ., ყიზიაშვილი, ბეგიაშვილი სოსო,
ლეიაშვილი. რეჟისორი ილი მოსაშვილი, მიკარანხე
გიორგი ვარვარაძე.

დაიღვა „ქრისტინე“, „უბედური ნაბიჯი“, „ბურუ-
სი“, „რაც ვინახავს ვეღარ ნახავ“.

„ქრისტინე“-ს დადგმა მოიკოულებდა; „უბედური
ნაბიჯი“ ხელოვნურად იყო დადგმული: შემსრულებელნი
ტყავაძისა, ბოსტაშვილი, მოსაშვილი, შავლიაშვილი თა-
ვის როლებში იყვნენ და დიდი შთაბეჭდილებაც დასტო-
ვეს მაყურებლებზე.

„ბურუს“-ში უმრავლესობა ახალგაზრდობა მონაწი-
ლეობდა. აღსანიშნავი არიან ტყავაძისა (თეკლე) და მო-
საშვილი (დათიკო), რომელთაც მოგვეცეს ყოველმხრივ და-
მაკმაყოფილებელი განსახიერება ტიპებისა.

„რაც ვინახავ ვეღარ ნახავ“-მა (თებერ. 14) ისე
წყობრათ, ისე შევინერათ ჩაიარა და ყველა შემსრულე-
ბელნი იმდენად იყვნენ თავისი როლებში, რომ შეძლებდა
რომელიმე მათგანის გამოყოფა. განსაკუთრებით აღსანი-
შნავია ტერ-ასტეფანატუროვი, რომელიც ორ როლს ასრუ-
ლებდა (ავეტქია და არტემ) და სიკო შავლიაშვილი (გი-
ულა), რომელთაც დიდის ხელოვნებით აღსარულეს ნაქისრი
როლები.

სასოჯადოთ თეატრის საქმე სიღნაღში უკვე მტკი-
კე ნიდაგზეა. შესაფერი დასი, საქირო დარბაზი, სამ-
პროფიტორისი მხრივ ნივთიერი დანახარება იმდენს გვა-
ძლევს ვიფიქროთ, რომ ეს დიდი საქმე კარგად იწა-
შობეს. საჭიროა მხოლოდ მეტი ყურადღება ცენტრის
მხრივ როგორც საქირო რეპერტუარის მოწოდებით, ისე
ნივთიერი მხრევაც, თორემ ლაპარაკი პროფინტის თეა-
ტრის აყვავებისა და ხელოვნების მასასთან დაახლოე-
ბის შესახებ „ლაპარაკიათ“ დარჩება.

სიმონ ჯიხიაშვილი.

მორის მუშაძის კლუბის შენობაში ადგილობრივი
სცენისმოყვარეთა მიერ, დ. აბდუშელიან რეჟისორის

15 თებერვალს წარმოდგენილი იქნა „გემეკტორის“ სა-
უსტოვით შესარულა გემეკტორის როლი დ. აბდუშელიან.
კარგები იყვნენ: ე. ყანელი—დადიანის როლში, მახნა-
შვილი—ხეცია, კორინთელი—შავდია, გრიჭუროვი—ჩი-
ქოვანი. საერთოდ წარმოდგენამ კარგად ჩაიარა და ხალ-
ხიც ბევრი დაესწრო.

კ ბიკიკო.

ძ. დუშუთის თეატრი თანდისთან ლეუბლობს სა-
თანადო სიმაღლეს. წარმოდგენები იმართება ყოველ კვი-
რაობით, ხან ორ—სამჯერა-კი. დრამატ. წრე ხშირად
მიუხედავად დიდი სიცივებისა და ყოველმხრივი გაჭირ-
ვება-დაბრკოლებისა, სხვადასხვა სოფელში დაიარება და
ნაირ პიესებს სდგავს.

1925 წ. 22 თებერვალს წარმოდგენილი იქნა „ქრი-
სტინე“. დაესწრო არაჩვეულებრივად მრავალი მაყურე-
ბელი, რომელნიც გამოვიდა და აღტაცებულნი დარჩა.
სცენისმოყვარენი გულიანად თამაშობდნენ. განსაკუთრე-
ბით აღსანიშნავია მ. მაღაროს-კარელის (მ. აბრამიშვი-
ლის) თამაში ქრისტინის როლში.

ეს ქალი 1922 წლიდან ემსახურება ჩვენს დატაკ
სცენას და ყოველ პიესაში ნამდილო სცენური ხელოვ-
ნების ბრწყინვალე სხივი შეაქვს.

პანგი.

რ.ჯ. გზის მუშუაში კარგა ხანია დაარსდა სპე-
ციალური კლუბი. აქ სწავლობენ ძველი მებრძოლი კომუ-
ნარები. დღეს, ს.პ.შოთა ხელისუფლების დროს, მათ მიე-
ცათ საშუალება თავისი პრაქტიკული და რევოლუციო-
ნური ცოდნა შეეპონ მეცნიერების შესწავლით.

კვირას, მარტის 8-ს, ამ კლუბის მშენებელთა მიერ
მოწყობილი იქნა დანიელ კონქაძის „სურამის ციხე“-დან

ვარლუას ინტერაქტურული გასამართლება.
ბრალდებულთა და დამცველთა მხარენი საუცხო-
ვით მომზადებულნი ეკვეთენ ერთმანეთს ვითომც ყოფნა
არ ყოფნის გადამწყვეტი ბრძოლა.

ბრალდებულთა რიგი მოათხოვდა: ვარდუას უმაღ-
ლესი სასჯელი მიესაჯოსო, ხოლო დამცველთა რიგი ლა-
მახად არღვევდა პირველებისგან წამოყენებულ ბრალდ-
ებებს და მოითხოვდა: მის სრულიად გამართლებას.

სასამართლოდ დიდი მსჯელობის შემდეგ გამოიტანა
განაჩენი: გაიკიხულ იქნეს ვარლუას საქციელი (როგორც
მანეე აღმზრდელითი მნიშვნელობის) და მიესაჯოს მას
თემიდან გაძევება“.

ეს პირველი ნაბიჯია ლიტერატურულ დარგში მუ-
შაობისა. უსურვით ჩვენს მებრძოლ არწივებს დაუღალა-
ვი შრომის უნაოი გამოეჩინათ. **ლექა გრძინული.**

მეზინგობრაობა.

მუშა-მსახიობი გიორგი თვამაური შეუდგა თავის
მიერ დაწერილი „სახალხო თეატრის ისტორიის“ დამუ-
შავებას, რომელიც იბეჭდებოდა ჟუნ. „თეატრი და ცხოვ-
რება“-ში 1914, 1915, 1916 და 1917 წწ. სხენდული
ისტორია დაიბეჭდება ცალკე წიგნათ მის მოღვაწეთა
სურათებით. დაინტერესებულ პირთ მასალები წარმოა-
გინონ „თეატრი და ცხოვრება“-ს რედაქციაში ან წი-
თულ თეატრში.

მსახიობ ქალმა მ. ქიანარჯიშვილმა სთარგმნა რინ-
და-ალექსევის პიესა „რკინის კეღელი“, 4 მოქ.

კონსტანტინე გამსახურდიას

ახალი რომანი:

ლიონისოს ღივილი

შინაარსი:

პრელუდია (ქართულად და ფრანგულად) **ქება პირველი:** 1. კაცი, რომელიც ვეღარ იცინის. 2. ნისლი. 3. დიონისოს მეორედ მოსვლა. 4. კონსტანტინე საფარსამიდის ავტობორტრეტი. **ქება მეორე:** 5. ჩინ-ვისხანის შემოსევა. 6. პატრონის ქალაქი. 7. ამორძალის კოცნა. 8. სმარაგდის ბეჭედი. **ქება მესამე:** 9. ჰიმნები ლეონისადმი. 10. ვაცილური კბილების აპოლოგია. 11. ლაზური ფული. 12. თვალმბის დუელი. 13. ვენახი. **ქება მეოთხე:** 14. კონსტანტინე საფარსამიდის ინდოეთს გამგზავრება. 15. არგვეთის მთავრის მოძველებული ნიღაბი. 16. დედალი ხოხობი. 17. ფატა მორგანა. **ქება მეხუთე:** 18. მისტიური ჯვარისწერა. 19. ხარონის ნავში. 20. ყვითი ფულბინი. 21. ლარების საკუთრებეველი. **ქება მეექვსე:** 22. რეტლასხმული კურდღელი. 23. სიესტა. 24. ალი. 25. ორძილი. **ქება მეშვიდე:** 26. ვახაფხული. 27. უცნობი კაცის საფლავეზე წართმეული. 28. საღვთაძელო. 29. აღსარება. **ქება მერვე:** 30. ლაშა. 31. ასიზის მონასტერში საღარიბოდ გამგზავრება კონსტანტინე საფარსამიდისა. 32. ლუჩია. 33. ციკლოპის თვალი. **ქება მეცხრე:** 34. ტელეფონში. 45. დოქტორ ვიტენზონის უკანასკნელი პაკიენტი. 36. ფამიანობა. 37. აღსიქარი. **ქება მეათე:** 38. თეთრი ტყეები. 39. ალი. 40. პეპელა უნტერდენლინდენზე. 41. ქადაგება თევზებისადმი. 42. ბრაპინის აფსენტუჯი. **ქება მეთერთმედე:** 43. აპო-

კალიპსური ზოფხული. 44. ირანგი; ჩირანგი; არა სარანგი; უშანდული; ურანგი. 45. წმინდა ქონდრის კაცი. 46. კეოაძალი. 47. ჰიმნები ხეებისადმი. **ქება მეორამედე:** 48. ტაია შელას უკულმართ გზებზე... 49. ძვესისაგან მოტაცებული განიმედი. 50. ჯოჯობითად ჩასვლა კონსტანტინე საფარსამიდისა. 51. ნაძენარის ქორაალი.

რომანის ფონი: 1918—20 წლების ევროპის სინამდვილე. მსოფლიო კულტურის სამი უდიდესი ცენტრი: პარიზი, რომი, ბერლინი. იტალიანური ფაშისიმის კვირამალი, გერმანიის რევოლუციის ისტორიული დღეები.

რომანის პერსონაჟი: ახს. საფარსამიდე, მეგრული გლეხი ტაია შელა და მისი 4 ვაჟი, კონსტანტინე არგვეთის მთავარი, ჩერქეზი ხალილ ზეა, პარიზელი იუველიერი კრუასან, ებრაელი დოქტორ ვიტენზონ, პარიზელი სალონების დამები, კავალრები, პოეტები, დემიონდრენები, სამხედრო პირები. ექსცენტრიული ქალები, ბუკინისტები, კოკოტები, ქადაგად დავარდნილი იტალიელი მათხოვრები. რუსის ემიგრანტი იფიკრები, ფაშისტური პოლიცია და მსაჯულები, გერმანული ესთეტები, ოფიცრები, მუმში, ინდოელი რევოლუციონერი დოქტორ ვიტენზურ, ჰინდუსტანის ბრაპინი—ახსენ ტუნჯ, დანიელი მასტიკოსი იოჰანეს ნოაშტეტ, ქალი აკუმი—სინაორინა ბიანკა.

წიგნი 400 გვერდს შეიცავს — ტირაჟი: 2,000 — ყდა მარსელ გიიარისა

ერთ თვეში წიგნი დაფრთხილება ხელისმომწერლებს

თითო ცალი დაახლოვებით 1 მან. 50 კაპ. მღირება

ვინც ბითუმად გამოიწერს, 25% დაეთმობა

მისამართი: ლევან კიკნაძეს. არაგვის ქუჩა, № 11. ტფილისი

გამომცემლობა: კლუბისა რენესანსი № 2

მხირა თეატრი

ორგანოს, პარილის ნ-ს

სკავკის

გარდაცვლებიდან 10 წლის შესრულების აღსანიშნაუად გაიმართება დიდი

პიიჩი ა. დ. ალექსიკი

(რტიშევის ქ. № 10)

მინაჟა და ქალთა ავადმყოფობა

იღებს ავადმყოფობებს საღამომობით 4-7 ს., სამუშაოს გარდა